Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...май 1921 оной ...ин 21-һээ гарана | № 16 (13640) | 1972 оной январиин 20, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ТҮҮХЭТЭ ОЙ

Манай партиин түүхэдэ, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй түүхэдэ онсо һуури эзэлдэг РСДРП-гэй Бүхэроссич VI (Пражска) конференциин нээгдэһээр 60 жэлэй ой январиин 11-дэ гүйсөө. В. И. Ленинэй ударидалга доро үнгэрһэн тус конференци меньшевизмдэ эсэргүү большевигүүдэй тэмсэлэй дүнгүүдые гаргаһан юм.

Энэ гайхамшаг ойдо зорюулагдаһан, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай Эрдэмтэдэй соведэй үргэн заседани Москва хотодо болоо. Эрдэмтэд-түүхэшэд, КПСС-эй үнинэй гэшүүд, чехословак ханинар хабаадаба.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай директор, академик П. Н. Федосеев эхилэлгын үгэ хэлэжэ, заседание нээгээ.

Институдай директорэй орлогшо, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Д. М. Кукин Пражска партийна конференциин түүхэтэ удха шанар тухай элидхэл хээ.

Чехословакиин КП-гэй ЦК-гай Марксизм-ленинизмын институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Ян Галандауэр РСДРП-гэй Пражска конференциин материалнуудые Чехословакиин коммунистнуудай ехээр һонирхон уншадаг тухайда, Чехословакиин ба Советскэ Союзай ажалшадай улам батажажа байгаа хани барисаан тухай хөөрэбэ.

Пражска конференциин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ Эрдэмтэдэй соведэй заседаниин болоһон зал соо нээгдээ. (ТАСС).

ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ
ЭРШЭ · ШАНАР ДЭЛИСЭ

Үүсхэл гаргаһан ажахыда

...ЭДӨӨ ХҮРЭХЫН ТҮЛӨӨ

...лгын зургаа һарада ...риһөө 1000 килограмм ...н үүсхэл гаргаһан Мухар-... аймагай «Забайкалец» ... һаалишад, малшад, мэр... хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ ...рид шангаар ажаллажа ...нгэрһэн ноябрь, декабрь ...дта эдэнэр үнеэн бүриһөө ...эргээр 226 килограмм һү ...элэй түсэбһөө гадуур ...д центнер һү гүрэндөө ...ан байха юм. Бүхыдөө үн... жэлдэ үнеэн бүриһөө ...эйхиһээ 20 гаран кило...үн ехээр һаагдаһан жэ-...

...эл гаргагшад үбэлэй һара... үнеэдэй һү шэмэ алдаха... ...эдние дээшэлүүлхын ту... ...онэб? Нэн түрүүн эдэнэр ... бүхы гурбан фермэдээ ...бүйлүүлжэ, малаа эдээ... Таряа талханай зүйл заа...шалан эһээгдэнэ. 3-дахи ... кузику үнеэдтэ үгтэнэ. ...ээ эндэхи һаалишад ... декабрь һарануудта үнеэн ... 270 килограмм һү һаа... ...аа. Энэ фермын түрүү һаа... Татьяна Фадеевна Богома... ...алентина Максимовна Ка...оза, Анна Даниловна Ов...ва болон бусад совхоз... доторо эхимлэжэ ябана. ...нгэрһэн жэлдэ үнеэн бү... ...400 гаран килограмм һү ... байна.

...озой һаалишад үдэрэй гу...ринаар баримталжа һу... Үглөөнэй 6 часһаа 8 ...рэтэр эдэнэр үнеэдээ һаа...рдэг. Үдэшэниинь баһал ...эһээ гээгдэнгүйгөөр үнеэ...жэ үрдидэг гуримтай. Хэр... нэгэнэй үбшэлөө һаа, нү... тэрэнэй үнеэдые һаажа ...заншалтай юм.

...энэ жэлэй гараһаар үнеэд ...туһаллажа байна,— гээд, ...отделениин зоотехник Ан...шникова мэдүүлбэ. — Ту...ан үнеэдтэ зелёнко, силос ... үгтэнэ.

...лаха гунжадые фермэ... ...намартаа хубаажа үгэдэг юм. Тиимэһээ һаалишад тэдэниие уянда дадхаажа, рационой ёһоор эдеэлүүлнэ. Илангаяа хатуу хүхэ дэлэнтэй үнеэдые сүүдхэдэ оло дахин һаажа, дэлэнгынь саг үргэлжэ эльбэжэ, нидхэржэ байдаг мэргэжэлтэй. Тиимэһээ фермэнүүдтэ үгтэһэн олонхи гунжадынь һайн үнеэд болоно бшуу.

Совхозой дирекци һаалишад, малшадтаа һаадгүйгөөр ажаллаха арга олгонхой. Һаалиин фермэнүүдтэ малшадай байха хамтын байра бии. Үглөөниинь фермэнүүд дээрэ халуун эдеэн һаалишадта бэлдэгдэнэ. Һайнаар ажаллаһан, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан һаалишад материальна болон моральна талаар урмашуулагдана. Үбэлжэлгын үедэ һү ехээр һааха мүрысөөндэ орогшодые урмашуулха тусхай гурим совхозой дирекци, партком баталан абанхай. Тэрэнэй ёһоор түрүү һаалишадта 10 хоногой дүнгөөр улаан вымпел барюулагдана.

Һарын дүнгөөр совхоз доторо түрүүлжэ гараһан фермын коллективтэ совхозой дирекциин, парткомой дамжуулгын Улаан туг, 35 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдана. Ноябрь һарын дүнгөөр нимэ шагналда 3-дахи фермынхид хүртэһэн байна. Үбэлжэлгын дүнгөөр эрхимлэһэн коллектив колхозой хүсөөр Улаан-Үдэ хотын театрта ошохо эрхэтэй болохоор хараалагданхай.

Үбэлжэлгын зургаан һарада үнеэн бүриһөө 1200 килограммһаа бага бэшэ һү һааһан хүнүүд совхозой дирекциин, парткомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдажа, ВДНХ ошохо путевко барюулагдаха байна. Мүн үбэлжэлгын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 1100 килограммһаа бага бэшэ һү һааһан малшад совхозой дирекциин, парткомой Хүндэлэлэй грамота, курорт гү, али амаралтын байшанда ошохо путевко абаха.

Тэрэшэлэн түрүүлһэн фермын мал адуулагшад адли урмашуулагдахаар тогтоогдонхой.

А. БОРИСОВ.

ИВАН МИХАЙЛОВИЧ ФОМИЦКИЙ хорин гурбадахи жэлээ Улаан-Үдын авиационно заводто хэбшэнээр хүдэлжэ байна. Халаанайнгаа даабари хододоо 70—80 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эрхим һайнаар хүдэлжэ байһанайнгаа түлөө коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

Наймадахи табан жэлэйнгээ даабари дүрбэн жэл соо дүүргэһэн. Шэнэ табан жэлэйнгээ даабари мүн лэ дүрбэн жэл соо дүүргэхээр зорилго табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хэбшэн И. М. Фомицкий.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХУРЬГАД ОЛОШОРНО

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Түхэмэй отделенидэ эхэ хонидой 7 отара үбэлжэнэ. Эдэ отарануудай хонишод энэ һарада хурьга абажа эхилбэ. Ажахыда дүй дүршэл ехэтэй хонишод олон. Ахалагша хонишод Д. Сампилов, Л. Лхасарунов, Д. Романов, П. Биликтуев гэгшэд колхоз соогоо габшагай ажалаараа мэдээжэ болонхой.

Колхозой малшад хаража байһан хун сагаан хонин һүрэгөө бүри олон болгохо зорилго урдаа табинхай. Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ тус отделениин хонишод хонин бүриһөө хурьга абаха, 3,2 килограмм нооһо хайшалха социалис уялга абаһан.

— Энэ һарын эхээр сүүдхын туршада 2—3 хурьга абадаг һаа, ойрын үдэрнүүдтэ энэ тоомнай 15—20-до хүрэхэнь. Абаһан хурьгадаа гээлтэ хороолтодо оруулангүй түлжүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа гаргажа, үдэр, һүнигүй ажаллаха эгээн харюусалгатай хаһа манда тулажа ерэбэ гээшэ. Хонин бүриһөө хурьга абаха зорилготой ажаллана гээшэбди,— гэжэ ахалагша хонишон Сампилов манда хөөрөөһэн.

Энэ харюусалгатай хүдэлмэриие амжалтатайгаар үнгэргэхэ арга боломжо эндэхи хонишодто бии. Отделениин малшад бүри халуун намарһаа эхилжэ хонидойнгоо хашаа заһажа, бэлэн болгоһон байха. Мүн малай эдихэ үбһэ тэжээл хорёодо саг болзорто асарагдаһан юм.

Түхэмэй отделениин хонишод абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ, СССР гүрэнэй тогтоһоор 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтаха зорилготой.

С. БИЛИКТУЕВ,
колхозой гэшүүн.
Сэлэнгын аймаг.

7.500 ТОЛГОЙ ТҮЛ АБТАХА

Партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр тэмсэжэ байһан Загаһатын совхозой хонишод шэнэ түл абажа эхилээ. Ажахын 2-дохи отделени бүхыдөө 15.284 хонитой юм. Тэдэнэйнь 7.500 эхэ хонид хурьгалхаар хараалагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой отарануудта түрүүшын хурьгад гаража эхилээ. Нёдондо совхоз соогоо түл абалгаар суурхаһан дүй дүршэлтэй ахалагша хонишод Дашанима Дарибазароной, Лума Дамшаевагай, Намжилма Цыренжаповагай даадаг отарада 20-30 хурьган абтаад байна. Абтаһан нарай хурьгадыень дүршэлтэй хонишод оролдосотой һайнаар түлжүүлнэ.

— Мүнөө манай хонишод юһэдэхи табан жэлэй 2-дохи жэлые ажалай эрхим амжалтаар угтажа, абаһан уялга, хараалагдаһан түсэбөө саг болзортонь дүүргэхын түлөө бии хүсэеэ элсүүлэн хүдэлмэрилжэ байнхай. Шэнэ жэлэй түл абалга яһала гуримтайгаар эхилээ,—гээд, бригадир С. Г. Доржиев мэдүүлбэ.

Хэжэнгэ.

В. ЧИМИТОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо

ГРИГОРИЙ ХОДЖЕР: «МИНИИ АРАДАЙ БААТАРНУУД ТУХАЙ ХӨӨРЭХЭМ»

Нанайн уран зохёолшо Григорий Ходжерэй «Үргэн Амар» гэжэ гурбан боти ном хэблэгдэн гараа. Энээнэй зохёолнууд манай орон дотор 3 миллион үлүүтэй хэһэгээр барлагдан гаранхай юм. Тэдэниие хилын саанашье — англи, француз, испан, бусад хэлэнүүд дээрэ уншадаг.

— Өөрын зохёолнуудай олохон хуудаһануудые арадайнгаа мүнөөнэй байдалда зорюулнаб. Минии эсэгын ба үбгэ эсэгын булга агнадаг байһан гүн тайга дотор тэдэнэй хүбүүн ба аша, минии нютагай хүн Михаил Самар шэнэ город барилсана. Спартак Самарай хайлуулһан Амарай буладаар поэт Юрий Киле гэгшын хүдэлмэрилдэг «Шэнэ зам» колхоздо сайнеронгосонуудые бүтээнэ.

Артист Кола Бельды манай орон доторхи аха дүү арадуудай дунда адли тэгшэ эрхэтэй болоһон минии арадай зол жаргалта хуби заяан тухай дуулана. Энэ асуудал уран зурааша Андрей Бельдын зохёол бүтээлнүүдэйшье темэнь болоно. Хабаровска политехническэ институдай кафедрые даагша, үзэг бэшэг мэдэхэгүй урдын загаһашанай хүбүүн, Нанайн колхозой түрүүшын түрүүлэгшэ байһан Владимир Бельды ерээдүйн инженернүүдые һурган бэлдэлсэнэ.

Манай арадуудай зол жаргалта шэнэ байдалайнь толидо харагдаһандал толорон байдаг хуби заяатай тиимэ хүнүүд тухай бэшэжэл, бэшэжэл байха дуран хүрэнэ. СССР-эй эмхидхэн байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе угтуулан, өөрын нютагай хүнүүд тухай шэнэ суглуулбари бэлдэжэ байнхайб, — гэжэ Григорий Ходжер хөөрэнэ.

Хабаровск. (ТАСС).

ВАРШАВАДА БАЯРАЙ УУЛЗАЛГА

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ветерануудай, гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлдэ хабаадагшадай, Польшын хүдэлмэришэнэй партиин ажал ябуулагшадай, Варшавые һэргээн бодхооһон залуу барилгашадай уулзалга Варшавадахи Арадай Соведэй байшан соо болоо.

Энэнь Польшын ниислэлэй сүлөөлэгдэһөөр 27 жэлэй, Польшын хүдэлмэришэнэй партиин тогтоогдоһоор 30 жэлэй ойнуудтай дашарамдуулан үнгэргэгдэбэ.

Тус уулзалгада ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ П. Ярошевич хабаадажа, үгэ хэлээ.

Варшавын сүлөөлэгдэһэнэй ойдо зорюулагдаһан, ниислэлэй олонниитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан Варшавадахи Соёл болон эрдэмэй байшан соо тэрэ үдэшэ болобо.

Г. А. НАСЕРАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ШАНГУУДАЙ ФОНД

Хэблэлэй һониной агентство (АПН) Египедэй Араб Республикын соёлой ба информациин министерствэтэй хамта, Каирта хэблэгдэдэг «Аль -Магалля Ас-Суфятия» гэжэ журналай дэргэдэ Г. А. Насерай нэрэмжэтэ шангуудай фонд бии болгобо. Иимэ шангууд Советскэ Союзай ба Египедэй хоорондын хани барисаанай. харилсаа холбооной хараа бодол тайлбарилан нэбтэрүүлдэг литературын, искусствын, эрдэм ухаанай, публицистикын эрхим зохёолнуудай түлөө Египедэй гурбан гражданинда, СССР-эй гурбан гражданинда жэл бүри үгтэхэ юм.

Г. А. Насерай нэрэмжэтэ шангуудые олгохо Советскэ комитет-жюри бии болгохын тула, совет олонниитын түлөөлэгшэдэй суглаан һаяхан АПН-дэ болобо.

Суглаанда хабаадагшад «СССР—Египедэй хоорондын хани барисаанай» бүлгэмэй түрүүлэгшэ, СССР-эй энергетикын ба электрификациин министр П. С. Непорожний түрүүтэй Советскэ комитет-жюрие һунгаба.

***

Г. А. Насерай нэрэмжэтэ шангуудай фондын Египедэй комитет-жюри Каирта эмхидхэн байгуулагдаа.

Буряадай АССР-эй городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын

ХУУЛИ

I БҮЛЭГ

...ДОЙ, ГОРОДТОХИ РАЙОНОЙ АЖАЛШАДАЙ ...ТАДУУДАЙ СОВЕДЭЙ ЭМХИДХЭЛЭЙ БА ...АЛ ЯБУУЛГЫН ГОЛ ЁҺО ГУРИМУУД

...ья 1. Городой, городтохи ... ажалшадай депутадуудай ...даа город соо, городтохи ...тор гүрэнэй засагай зур..., Хуулиин хараалһан эр...элгынгөө зэргээр городой, ...хи районой Совет бүхы гү... городой ажалшадай аша ...аримталан, түүхын, эконо... географическа болон нюу...аа шэнжэнүүдые харааалсан, нютагай удха шанар...ай асуудалнуудые шиид... ...дой, районой арад зониие хангалгатай хабаатай бусад асуудалнуудые шиидхэхэ талаар городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет өөһэдынгөө мэдэлэй газар дээрэ байгаа бүхы предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай ажал ябуулгые зохилдуулан эмхидхэнэ, хинан шалгана; Соведтэ олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгын зэргээр городой, районой газар дээрэ байгаа дээрэһээ мэдэлтэй предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүдэлмэриин хойноһоо, тэдэнэй хэр зэргээр хуули ёһонуудые сахижа байһаниие хинан шалгана.

...одой ажалшадай депутаду...ет республиканска (Буряа... ...ССР-эй болон РСФСР-эй) ...союзна удха шанартай ...нуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ ...на Аймагай мэдэлтэй го... городтохи районой ажал... депутадуудай Соведүүд ... ба бүхы городой удха ша... асуудалнуудые зүбшэн ...лэ мүн лэ тус тусаараа ...на.

...ья 2. Бүгэдэ ниитын, тэг...сэхэ һунгалтын үндэһөөр ... районой газар дээрэ ...даг эрхэтэдэй нюуса һун... городой, городтохи рай... ...алшадай депутадуудай Со...ёр жэлээр һунгагдадаг. ...ядай АССР-эй аймагуудай, городуудай, городтохи районуудай, сельскэ, сомоной ба поселково Соведүүдые һунгаха тухай Дүримөөр» городой, городтохи районой Соведые һунгаха гурим тодорхойлогдодог.

Статья 3. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет городой, районой газар дээрэхи гүрэнэй, ажахын, социально-соёл культурын байгуулалтые хүтэлбэрилнэ. городой, районой арадай ажахын түсэб болон бюджет батална, Соведтэ мэдэлтэй захиргаан зургаануудай. предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай ажал ябуулга хүтэлбэрилгые бэелүүлнэ, хуулинуудые сахилгые, гүрэнэй ба олонниитын гурим, эрхэтэдэй, эрхэнүүдые хамгаалгые хангана, ороной бэеэ хамгаалгын хүсэ бэхижүүлгэдэ туһалалсана.

Статья 4. Гэр байрын, коммунальна барилгын, социально-соёл культурын ба ажаһуудалай хэрэглэмжын барилгануудые бодхолгын, арадай хэрэглэмжын эд бараануудые ба нютагай барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгын талаар, һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо. худалдаа наймаа ба ниитын элеэ хоол, арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга соёл культурые хүгжөөхэ, городой, районой арад зониие хангалгатай хабаатай бусад асуудалнуудые шиидхэхэ талаар городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет өөһэдынгөө мэдэлэй газар дээрэ байгаа бүхы предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай ажал ябуулгые зохилдуулан эмхидхэнэ, хинан шалгана; Соведтэ олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгын зэргээр городой, районой газар дээрэ байгаа дээрэһээ мэдэлтэй предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүдэлмэриин хойноһоо, тэдэнэй хэр зэргээр хуули ёһонуудые сахижа байһаниие хинан шалгана.

Энэ статья соо заагдаһан асуудалнуудаар городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет предприятинууд, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүдые шагнана, тогтоолнуудые абана. хэрэгтэй ушарта, дээдын зохихо зургаануудай урда өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые табина.

Статья 5. Хамтаараа ажал ябуулгые эрхилдэг хэрэг тухайгаа үргэнөөр мэдээсэдэг, һунгагшадай урда депутадуудай, Соведэй ба арад зоной урда — гүйсэдхэхэ комитедэй, тэрэнэй таһагууд болон управленинүүдэйнь саг сагтаа тоосодог, Соведэй хүдэлмэридэ ажалшадые олоор хабаадуулдаг үндэһэн гуримаар городой; городтохи районой Соведэй ажал ябуулга эмхидхэгдэнэ.

Городой, городтохи районуудай ниитын организацинуудай зургаануудтай нягта холбоо барисаатайгаар городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет хүдэлнэ.

Статья 6. СССР-эй Конституциие, РСФСР-эй Конституциие, Буряадай АССР-эй Конституциие, «РСФСР-эй городой, городтохи районой Совет тухай» РСФСР-эй Хуулиие, энэ мүнөө абтаһан Хуулиие СССР, РСФСР болон Буряадай АССР-эй бусад хуулинуудые, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй ба Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй тогтоолнуудые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд болон тогтоолнуудые, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнууд болон шиидхэбэринүүдые, ажалшадай депутадуудай дээдын Соведүүдэй, гүйсэдхэхэ комитедүүдэйнь тогтоолнуудые хүтэлбэри болгон, городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет ажал хэрэгээ эмхидхэн ябуулна.

Статья 7. Олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгын зэргээр, городой, городтохи ажалшадай депутадуудай Соведэй гаргаһан тогтоол шиидхэбэринүүд городой, районой газар дээрэ байгаа бүхы предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудаар, мүн бүхы тушаалта хүнүүдээр, бүгэдэ эрхэтэдээр заатагүй гүйсэдхэгдэхэ зэргэтэй.

Тогтоол шиидхэбэринүүдыень дээрэһээ мэдэлтэй предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй дүүргэлтэ болгоогүй байгаа һаань, городой, городтохи ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет тэдэ хүтэлбэрилэгшэдтэ [illegible], мүн тушаалһаань сүлөөлхэ хүрэтэр, хэмжээ абаха тухай дурадхалнуудые зохихо зургаануудта дамжуулан мэдүүлнэ. Тиимэ мэдүүлгээр ямар хэмжээнэй абтаһан тухай городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведтэ, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедтэ һарын болзорһоо хожомдонгүй дуулгагдаха зэргэтэй.

Статья 8. РСФСР-эй хуулиин үндэһөөр, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зууршалгаар, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум һуурин газарнуудые город болгон хубилгана. РСФСР-эй хуули гаргалгын үндэһөөр городтохи районуудай хилэ тогтоогдоно, хубилгагдана.

Городой хүн зоной тооһоо, аша талаһаань уламжалан, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй баталалгатайгаар, городтохи районууд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр эмхидхэгдэн байгуулагдана. Ажалшадай депутадуудай бэшэ районуудай Соведүүдэй зүбшэл хараада абалсагдан, городой Соведээр городтохи районуудай хилэ тогтоогдоно, хубилгагдана.

ССР Союзай болон РСФСР-эй хуулинуудаар тогтоогдоһон гуримай ёһоор, городуудта, городтохи районуудта нэрэ үгтэнэ, нэрэнь һэлгэгдэнэ.

Статья 9. Буряадай АССР-эй Гүрэнэй туг тухай Дүримтэй зохилдуулагдан, городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй сессиин боложо байһан байшан дээрэ сессиин бүхы үе соо, тиихэдэ городой, городтохи, районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй байшан дээрэ—саг үргэлжэ Буряадай АССР-эй Гүрэнэй туг үргэгдэнэ.

СССР-эй Гүрэнэй туг болон РСФСР-эй туг тухай Дүримэй тогтооһон гуримаар городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй байшан дээрэ СССР-эй Гүрэнэй туг ба РСФСР-эй Гүрэнэй туг үргэгдэнэ.

Статья 10. Городой, городтохи, районой ажалшадай депутадуудай Совет юридическэ нюурай эрхэнүүдые эдлэнэ.

Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр баталагдаһан гербтэй тамгатай.

II БҮЛЭГ

АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ГОРОДОЙ СОВЕДЭЙ ЭРХЭ БА УЯЛГАНУУД

Статья 11. Республикын (Буряадай АССР-эй) гү, али аймагай мэдэлэй городуудай зэргэдэ хамжуулагдаһанһаа уламжалан, городой ажалшадай депутадуудай Соведэй эрхэ болон уялганууд ССР Союзай, РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй хуулинуудаар тодорхойлогдоно. Городой хүн зоной тоо, политическэ, экономическа болон культурын талаар тэрэнэй удха шанар анхаралда абтагдана, РСФСР-эй хуулинуудаар тогтоогдоһон гуримай ёһоор город хадаа али нэгэнэй мэдэлдэ хамжуулагдана.

1. Республикын (Буряадай АССР-эй) мэдэлэй городой ажалшадай депутадуудай Соведэй эрхэ ба уялганууд

Статья 12. Городой ажалшадай депутадуудай Совет түсэблэлгын, тоо бүридхэлэй ба тоосолгын талаар:

а) городой ажахын болон социально-соёл культурын хүгжэлтын ниитэлһэн холын хараанай ба жэлэй түсэбүүдые батална, тэдэнэй дүүргэлтые эмхидхэнэ, хинан шалгана; городой мэдэлэй предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай холын хараанай ба жэлнүүдэй түсэбтэ даабаринуудые батална, тус предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудые хаана байгуулгын, хүгжөөлгын, мэргэжэл [illegible]ень. түсэбүүдые батална,

б) дээрэһээ мэдэлтэй нютагай промышленностиин, ажаһуудалые хангалгын, худалдаа наймаа[illegible] болон ниитын элеэ хоолой пред-

(Үргэлжэлэлынь 2-3-4-дэхи нюурнуудта).

Буряадай АССР-эй городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет туха

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын

ХУУЛИ

приятинуудые, соёл культурын, арадай гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалгын организацинууд болон эмхи зургаануудые, коммунальна ажахын предприяти ба түхеэрэлгэнүүдые хаана байгуулгын, хүгжөөлгын, мэргэжэл, шэглэлэйнь түсэбүүдые хаража үзэнэ, хэрэгтэй ушарта зохихо дээдын зургаануудта өөрынгөө дурадхалнуудые оруулна;

в) городто байдаг, дээрэһээ мэдэлтэй бусад предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай, тодорхойлбол, гэр байрын, коммунальна ажахыда, харгын, социально-соёл культурын, ажаһуудалай хангалгын барилгада, арадай хэрэглэлэй болон нютагай барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгэдэ, хотые болбосон түхэлтэй болголгодо, худалдаа наймаанай, нинтын эдеэ хоолой, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, соёл культурын хүгжэлтэдэ, улад зонине хангалгын бусад асуудалнуудта хабаатай предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай түсэбүүдэй проектые хаража үзэнэ, хэрэгтэй ушарта, өөһэдынгөө һанамжануудые зохихо дээдын зургаануудта дурадхана, тус асуудалнуудаар нинтэлһэн хараа түсэбүүдые баталжа, городой ажахын хүгжэлтын, социально-соёл культурын байгуулалтын түсэб дотор оруулна;

г) ажалай нөөсэнүүдые, нютагай барилгын материалнуудые болон түлишые ашаглалгын балансануудые, улад зоной мүнгэнэй оршо гаршын балансые, городой ажахые комплексноор хүгжөөлгые түсэблэлгэдэ шухала бусад балансануудые табилга хангана;

д) минерально-түүхэй эдүүдэй, ой модоной, уһанай, энергетическэ болон бусад нөөсэнүүдые зүбөөр ашаглалгын хойноһоо хиналта ябуулна;

в) городой мэдэлэй предприятинуудта, эмхи зургаан болон организацинуудта тоо бүридхэлэй, тоосооной хэрэгэй ямар байһанине хинан шалгана;

ж) гүрэнэй статистикын зургаануудта туһа хүргэнэ; тоо бүридхэл хүтэлхэ, дээшэнь ябуулха гурим тухай хуули сахилга хангана.

Статья 13. Городой ажалшадай депутадуудай Совет бюджетно-финансын хүдэлмэриин талаар:

а) бүхыдэнь оршые, олзын гол түлэбые тодорхойлһон, бүхыдэнь гаршые, городой ажахын социально-соёл культурын хэмжээ ябуулгануудта, гүрэнэй засагай зургаануудта болон городой захиргаанай зургаануудта гаргашануудые тусхайлжа хараалһан городой бюджедые зүбшэн харана, батална;

б) городой бюджедые, квартал, кварталдахи тэрэнэй оршо, гаршануудые, городой бюджедээр хараалагдаһан сэбэр мүнгэнэй эрьесын кассын хэмжээе батална;

в) городой бюджедэй дүүргэлтые эмхидхэнэ; финансын журам сахилгын, бюджедтэ түлөөһэнүүдые оруулха талаар үйлэдбэриин-финансын түсэбүүдэй ба уялгануудай дүүргэлтын хойноһоо, бюджедэй мүнгые предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хэр зэргэ гамтайгаар гаргашалжа байһанине хинан шалгана;

г) городой бюджедэй дүүргэлтэһээ нэмэжэ ороһон олзые, оршын түсэбэй үлүүлэгдэһэнэй гү, али гаршын алмагдаһанай ашаар жэлэй эсэстэ олдоһон оршые городой ажахые, социально-соёл культурын хэмжээ ябуулгануудые мүнгэн һомололгоор хангана, тэрэ тоодо шэнэ барилгада, городой, городтохи районуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй захиргаанай байшангуудые бодхолгодо, транспортын хэрэгсэлнүүдые худалдажа абалгада, гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, тэдэнэй таһагуудай, управлениинүүдэй, сүүдэй зургаануудай гэр байшангуудые һэльбэн заһабарилгада, тэдэнэй доторойтүхеэрэлгэдэ мүнгэ нэмэжэ гаргашална (дээрэһээ хараалагдаһан барилгын болон социально-соёл культурын эмхи зургаануудые үргэдхэлгэдэ хараалагдаһан аад, ашаглагдаагүй үлэһэн мүнгэнһөө бэшэ, дээрэ дурдагдаһан мүнгэн зөөри городой бюджедһээ хуряагдаха зэргэгүй);

д) бюджедэй дүүргэлтын үедэ хэрэгтэй болбол, городой бюджедэй мүнгэн зөөрине нэгэ бүлэгһөө нүгөөдэдэнь һэлгэн хубаарилна, баталагдаһан салингай фондын хэмжээн соо салин хүлһэнэй гаргашада мүнгэ мүн лэ хубаарилан элсүүлнэ;

е) городой бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоо зүбшэн хаража батална;

ж) байгаалиин саг бусын аюулнуудһаа болон бусад ушарнуудһаа хохидоһон эрхэтэдтэ, шухала болбол, городой бюджедһээ нэгэ дары мүнгэн туһаламжа хууляар хараалагдаһан гурим, хэмжээн соо үзүүлнэ;

з) гүрэнэй болон нютагай налогуудые, татабаринуудые тоолон гаргаха ба цэхэжэ абаха хүдэлмэрине хүтэлбэрилнэ;

и) нютагай налогууд болон татабаринууд тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай 2-дохи статьятай зохилдуулан, налог ашагдадаг зарим объектнүүд болон түлэгшэдэй бүлэгүүд, мүн туд туд түлэгшэдтэ нютагай налогууд болон түлөөһэнүүдэй хэмжээе доошолуулна, хүнгэлэлтэнүүдые тоггооно, городой газар дээрэ транспортын, малай түлөө налог гаргахагүй эрхэ эдлэнэ; хүдөө ажахын налог тухай СССР-эй хуулиин 18-дахи статьягай үндэһөөр хүнгэлэлтэнүүдые олгоно;

к) гүрэнэй пошлина тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай 3-дахи статьятай ба улад зонһоо ородог подоходно налог тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай 4-дэхи статьятай зохилдуулан, зарим түлэгшэдтэ хууляар хараалагдаһан гурим соо нэмэлтэ хүнгэлэлтэнүүдые тогтооно;

л) СССР-эй Гүрэнэй банкын отделениинүүдэй квартал кварталай кассова түсэбүүдые хаража үзэнэ, тэдэнине дүүргэхын тулада хэмжээнүүдые абана; хубиингаа гэр барихa, заһабарилха хэрэгтэнь эрхэтэдтэ СССР-эй Госбанк болон СССР-эй Стройбанкһаа мүнгэн урьһаламжа хараалагдаһан хэм соо үгэхэ шиидхэбэринүүдые гаргана;

м) гүрэнэй ажалай нөөсэлгын кассануудай хүдэлмэри хүтэлбэрилнэ, тэдэнэй тоое олошоруулха, хаана тогтоохо тухай тодорхойлно;

н) гүрэнэй, страхованиин нютагай зургаануудай хүдэлмэрине хүтэлбэрилнэ, янза бүриин страховани хүгжөөхэ хэрэгтэ тэдэндэ туһаламжа үзүүлнэ;

хууляар хараалагдаһантай зохилдуулан, гүрэнэй уялгата страхованяар зарим нэгэн эрхэтэдтэ хүнгэлэлтэнүүдые олгоно.

Статья 14. Городой ажалшадай депутадуудай Совет промышленностиин талаар:

а) городой мэдэлэй промышленна предприятинуудые хүтэлбэрилнэ, үйлэдбэриин-финансова түсэбүүдэй дүүргэлтые хангана, гол фонднуудай, эрьесэдэ байгаа зөөриин ашаглалые, гаргадаг продукциин шанарые хинана, предприятинуудай финансово-ажахын ябуулгын дүнгүүдые, абтаһан сэбэр олзын хубаарилгые тогтоогдоһон гурнмаар батална;

б) гүрэнэй захиргаанай дээдын зургаануудтай зүбшэлсэн, городой мэдэлэй промышленна предприятинуудые эмхидхэхэ, хубилган ондоо болгохо, болюулха тухай, фирмэнүүдые, нэгэдэлнүүдые болон трестнүүдые байгуулха тухай шиидхэбэринүүдые абана;

в) нютагай түүхэй эдээр, өөһэдынь бэлдэһэн эд хэрэгсэлээр, үлэгдэлөөр городой мэдэлэй промышленна предприятинуудай бүтээһэн продукциие хубаарилна;

г) нютагай түүхэй эд, городтохи предприятинуудай дээрэһээ хубаагдадаггүй үйлэдбэриин үлэгдэлэй үндэһэ һуури дээрэ арадай хэрэглэлэй эд бараа, нютагай барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгые хүгжөөхэ, мүн хүдөө ажахын продуктнуудые буйлуулха талаар хэмжээнүүдые абана, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин үлэгдэл, нютагай түүхэй эд, түлишын нөөсэнүүдые улам һайнаар ашаглаха тухай асуудалнуудые шиидхэнэ;

д) үйлэдбэриин ашаг олзые дээшэлүүлхэ, материальна, ажалай ба финансова арга боломжонуудые ашаглаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадые социально-соёл культурын, ажаһуудалай талаар хангаха хэрэгтэнь городой газар дээрэ байгаа дээдын мэдэлэй промышленна предприятинуудта туһаламжа үзүүлнэ;

е) түсэблэлгын ба экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гурим нэбтэрүүлжэ байгаа промышленна предприятинуудай хүдэлмэридэ туһалалсана, тэдэнэй хүдэлмэриин экономическа шэнжэлэл хэлгэдэ, үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлгэ ба ашаглалгада, техническэ хүгжэлтые түргэдхэлгэдэ туһаламжа үзүүлнэ;

ж) промышленна предприятинуудые, гэр байра, түхеэрэлгэнүүдые үргэдхэхэ, шэнээр бариха ябадалтай хабаатай эрхэ бэшэ харагдажа үзэгдэхэ асуудалнуудаар тобшололнуудые хэнэ, городтохи дээдын мэдэлэй промышленна предприятинуудые байгуулха, хубилгаха гү, али болюулха талаар шухала болбол, һанамжа дурадхалнуудые оруулна;

з) арадай олзоборилгын ба уран дархалалгын предприятинуудые үргэдхэхэ, шэнээр эмхидхэхэ талаар хэмжээнүүдые абана;

городто ажаһуугаа эрхэтэдэй олзоборилго, уран дархалалга хэхые зүбшөөһэн үнэмшэлгэ тогтоогдоһон гуримай ёһоор үгэнэ.

Статья 15. Городой ажалшадай депутадуудай Совет шэнэ барилга бодхохо, городой барилгые түсэблэн зохёохо, газар уһа ашаглаха талаар:

а) городой генеральна түсэбэй проектые, мүн город шадарай барилгын проектые зохёон табилгые эмхидхэнэ, тогтоогдомол гурнмаар гүрэнэй захиргаанай зохихо дээдын зургаануудай баталамжада табина;

б) районуудые, микрорайонуудые ба бусад бүлэг барилгануудые түсэблэн зохёоһон, тон тодорхой проектнүүдые, барилгын түсэб хараануудые, городые болбосон түхэлтэй болгохо, инженерно-түхеэрэлгэнүүдые байгуулха проектнүүдые батална;

в) городой генеральна түсэбтэй зохилдуулан, городто барилга ябуулха тухай гурим батална;

г) городой газар дээрэ хэгдэжэ байгаа барилгын хойноһоо хиналта ябуулна; хууляар тогтоогдоһон эрилтые хазагайруулан хэгдэжэ байһан гэр байрын-гражданска барилгануудые зогсооно гү, али хорино;

д) городой мэдэлэй барилгын, барилга-заһабарилгын эмхинүүдые хүтэлбэрилнэ, тэдэнэй үйлэдбэриин-финансова түсэбүүдэй дүүргэлтые хангана;

е) гэр байрын, коммунальна, харгын, культурно-ажаһуудалай барилга, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай, нинтын эдеэ хоолой болон нютагай Соведүүдэй зөөреэр баригдажа байгаа бусад барилгануудые эмхидхэнэ; городой газар дээрэ байгаа предприятинуудтай, эмхи зургаан болон организацинуудтай зүбшэлсэн, гэр байрын, коммунальна, харгын, культурно-ажаһуудалай барилгада, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай ба нинтын эдеэ хоолой байрануудые барилгада хараалагдаһан тэдэнэй мүнгэн зөөрине хамталан ашаглаха, хэрэгтэй байбалнь, хамтадхаха тухай асуудалнуудые шиидхэнэ, эдэ барилгануудые бодхоолгодо захигшые олоно гү, али өөрөө захигша болоно;

ж) РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй хуулинуудаар тогтоогдоһон сметнэ сэнгэй хэмжээн соо городой мэдэлэй шэнэ барилгануудай титульна списогүүдые болон проектнүүдые батална;

з) байрын гэрнүүдые, коммунальна, культурно-ажаһуудалай, элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй, социальна тэдхэмжын болон городой мэдэлэй бусад гэр байрануудые шэнэлхэ, үргэдхэхэ, заһабарилха, болбосон түхэлтэй болгохо талаар хүдэлмэринүүдые тогтоомол гурим соо эмхидхэнэ;

и) шэнэ барилга тушаажа абаха гүрэнэй комиссинуудые томилно, бүтэһэн гэр байрын-граждан барилгануудые ашаглалгада үгэхэ тухай актнуудые хаража үзэнэ, батална, мүн городой газар дээрэ бодхоогдоһон бусад барилгануудые тушаан абалгада хабаадана;

к) городой хилэ соо байгаа бүхы газар эрхилнэ, газарай участогуудые таһалжа үгэнэ, хуряан һана, газарай асуудалаар арсалдаанай гарабал, ССР Союзай ба РСФСР-эй хуулинуудай тогтооһоной ёһоор, тэрэнине шиидхэнэ, городто газар хэрэглэхэ талаар гүрэнэй хиналта ябуулна;

л) городой газар дээрэхи уһанай ажахын түхеэрэлгэнүүдые хууляар хараалагдаһан гурим, хэм соо эрхилнэ, уһа хамгаалха, ашаглахын хойноһоо гүрэнэй хиналта хэнэ;

м) нинтэ дэлгэрэнгы ашагта малтамалнуудые хэрэглэхэ зүбшөөл үгэнэ, энэ талаар ябуулагдажа байгаа хүдэлмэри тогтоогдомол гуримаар хэгдэһэнине хинан шалгана;

н) байгаалине хамгаалха талаар хуулинуудай сахилгые хинана.

Статья 16. Городой ажалшадай депутадуудай Совет байрын гэрнүүдэй, коммунальна ажахын ба болбосон байгуулгын талаар:

а) гэр байрын ажахые, Соведтэ мэдэлтэй гэр байрын ажахын зургаануудые хүтэлбэрилнэ, гэр байрын ажахын хүгжэлтын холын хараанай ба жэлэй түсэбүүдые батална, тэдэнэй дүүргэлтые хинана, техническэ талаар нягта һайн байдал, Соведэй мэдэлдэ байгаа гэр байрын фондые заһабарилха, капитальнаар заһаха ябадал хангана;

б) городой коммунальна ажахые, городые болбосон түхэлтэй болгохые, мүн городой мэдэлэй коммунальна ажахын ба болбосон байгуулгын предприяти болон организацинуудые хүтэлбэрилнэ, коммунальна ба болбосон байгуулгын нэгэдхэмэл холын хараанай болон жэлэй түсэбүүдые батална, тэрэнэй дүүргэлтые хинана;

в) городой мэдэлэй электрын, уһа дамжуулгын, канализациин, халуун элшын һубаг болон түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгые хүтэлбэрилнэ, дээрэһээ мэдэлтэй предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай нимэ һубаг болон түхеэрэлгэнүүдые бариха тухай хаража үзэнэ, тобшолол хэнэ, арюудхал, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй барилга, ашаглалгын хойноһоо хинана;

г) дээрэһээ мэдэлтэй гэр байрын, коммунальна ажахын зургаануудай ажал ябуулгын хойноһоо, предприяти, эмхи зургаанууд болон организацинуудай гэр байрын, коммунальна предприятинууд болон түхеэрэлгэнүүдэй байдал ба ашаглалгын хойноһоо хинана, мүн байрын кооперативна болон хубиин мэдэлэй гэрнүүдэй байдалай хойноһоо хинана, айл зонине түлишөөр хангаха хэмжээнүүдые абана;

д) дээрэһээ мэдэлтэй предприятинуудые, эмхи зургаан болон организацинуудые городые болбосон түхэлтэй болгохо, харгы бариха хүдэлмэридэ тогтоогдомол гуримай ёһоор хабаадуулна, городой газар дээрэ байгаа бүхы предприяти, организацинуудай газаахине болбосон түхэлтэй байлгахын хойноһоо хиналта ябуулна;

е) арадай гэгээрэлэй, соёл культурын, элүүрые хамгаалгын ба социальна тэдхэмжын эмхи зургаануудые түлишөөр болон бусад коммунальна туһаламжаар хангалгын, тэдэнэй гэр байрануудые заһабарилгын хойноһоо хинан шалгана;

ж) гэр байрада хэрэгтэй эрхэтэдэй бүридхэл хүтэлнэ, хаанахи мэдэлэй гэлтэгүй, бүхы предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудай гэр байрада хэрэгтэй хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоо бүридхэлэй ямараар хүтэлэгдэжэ байһанине хинана;

з) Соведэй мэдэлэй гэр байрануудые хубаарилна, байрын гэрэй зүб хубаарилгын хойноһоо хинана, мүн гүрэнэй, кооперативна болон ондоо нинтын эмхинүүдэй гэрнүүдтэ байра үгэхэ тухай захиргаанай, профессиональна союзуудай, фабрикын, заводой болон местнэ комитедэй хамтын шиидхэбэринүүдые, хууляар хараалагдаһан ушарнуудһаа бэшэнүүдые, батална, эрхэтэдтэ байрын үгтэһэн тухай нинтэ түхэлэй ордер барюулна;

и) байрын бэшэ гэрнүүдэй тоо бүридхэл хүтэлнэ, предприятинуудтай, эмхи зургаан болон организацинуудтай зүбшэлсэн, тэдэнине хубаарилна;

к) город соо гэр байра-барилгын болон бусад кооперативуудые эмхидхэхэ тухай тогтоол гаргана. Уставуудыень бүридхэлдэ абана, тэдэнэй ажал ябуулгын хойноһоо хиналта ябуулна;

л) мүнөө хүсэндөө байгаа хуулитай зохилдуулан, талмайнууд, үйлсэнүүд, переулогууд, проезднүүд, бульварнууд, сэсэрлигүүдтэ нэрэ олгоно, гэрнүүдтэ номер үгэнэ;

м) кладбищинуудай, аха дүүгэй могилануудай, үхэһэн хүнние табиһан бусад газарнуудай арюун сэбэрээр, нягтаар байлгые хангана.

Статья 17. Городой ажалшадай депутадуудай Совет транспортын, хэлхээ холбооной талаар:

а) городой зам харилсаае, городой мэдэлэй транспортын предприяти болон эмхинүүдые хүтэлбэрилнэ;

б) городой хүн зонине хангаха талаар дээрэһээ мэдэлтэй транспортна предприятинууд болон эмхинүүдэй ажал ябуулгын хойноһоо хинана;

в) город доторой транспортые ашаглаха дүрим, ябадалайнь маршрут, графигуудые батална, транспортын болон ябагашуулай аюулгүйгөөр ябалгые хангаха хүдэлмэрине хинана;

г) предприяти, эмхи зургаан, организацинуудай ба эрхэтэдэй автомобильнуудай болон транспортын бусад хэрэгсэлнүүдэй бүридхэлые хангана, эрхэтэдэй хубиин мэдэлдэ байгаа автомототранспортын зүбөөр ашаглалгые хинана;

д) вокзал, аэропорт болон пристаньнууд дээрэ пассажирнуудые хангалгые хинана;

е) городой хүн зонине хэлхээ холбооной талаар хангадаг предприяти болон эмхинүүдэй хүдэлмэриин хойноһоо хиналта ябуулна, телефоной болон почтын хэлхээ холбоое, радиофикаци болон телевидениие хүгжөөхэ, хэлхээ холбооной лининүүдые хамгаалха, заһабарилха хэрэгтэнь туһаламжа үзүүлнэ.

Статья 18. Городой ажалшадай депутадуудай Совет худалдаа наймаанай ба нинтын эдеэ хоолой талаар:

а) гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаае, мүн городой газар дээрэхи нинтын эдеэ хоолые, городой мэдэлэй худалдаа наймаанай ба нинтын эдеэ хоолой предприяти, эмхинүүдые хүтэлбэрилнэ;

б) дээрэһээ мэдэлтэй худалдаа наймаанай ба нинтын эдеэ хоолой предприяти болон эмхинүүдэй хүдэлмэриин хойноһоо хиналта ябуулна;

в) городой мэдэлэй худалдаа наймаанай болон нинтын эдеэ хоолой предприяти ба эмхинүүдэй эд бараанай эрьесын түсэбтэ даабаринуудые батална, саг сагай хэһэда жэжэ рознично наймаае дэлгэрүүлхэ түсэб батална;

г) городой газар дээрэхи колхозой дэлгүүрнүүдые хүтэлбэрилнэ, колхозно наймаае дэлгэрүүлхын, колхозой дэлгүүрнүүдые барихын, болбосон түхэлтэй болгохын, комиссионно аргаар эд хэрэглэгшэдэй кооперациин зүгһөө хүдөө ажахын продуктнуудые худалдалга үргэдхэхын тула хэмжээнүүдые абана; колхозой дэлгүүрэй зүгһөө үзүүлдэг хангалгын түлөө түлэдэг түлөөһэнэй, нэгэ доро абтадаг түлбэриин хэмжээе хууляар хараалагдаһан гурим, хэмжээн соо тогтооно, хүдөө ажахын продуктнуудые худалдажа абаха, хадагалха, буйлуулха ба наймаалха талаар гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай предприяти, эмхинүүдэй хүдэлмэри хинана;

д) үнэ сэн, худалдаа наймаанай гурим сахилгые, шэгнүүр, хэмжэлгын приборнуудай хэр зүбые хинана; худалдаа наймаанай болон нинтын эдеэ хоолой предприяти, эмхинүүдтэ, дэлгүүрнүүд ба бусад худалдаа наймаанай газарнуудта ариг сэбэр сахилгые хинана;

е) промышленна болон эдеэ хоолой эд бараануудай нютагай нөөсэнүүдые худалдаа наймаанай эрьесэдэ хамжуулха тушаа хэмжээнүүдые абана, худалдаа наймаанай болбосон культурые дээшэлүүлхэ, худалдаа наймаа ябуулха шэнэ түхэл маягуудые нэбтэрүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ.

Статья 19. Городой ажалшадай депутадуудай Совет ажаһуудал хангалгын талаар:

а) хүн зоной ажаһуудалай хангалгые, городой мэдэлэй ажаһуудалай предприяти болон эмхинүүдые хүтэлбэрилнэ, үйлэдбэриин-финансова түсэбүүдэйнь дүүргэлтые хангана, гол фонднуудай ба эрьесын мүнгэ зөөриинь ашаглалгые хинана, финансово-ажахын ябуулгын дүнгүүдые батална, хууляар тогтооһоной гуримаар сэбэр олзыень хубаарилна;

б) дээрэһээ мэдэлтэй ажаһуудалай хангалгын предприяти болон эмхинүүдэй хүдэлмэриин хойноһоо хиналта ябуулна, ажаһуудалай хангалгын предприяти болон эмхинүүдэй бэелүүлдэг хангалгын шанарые, хангалга үзүүлһэнэй түлөө абадаг түлбэринүүдые прейскурантын зүбөөр хэрэглэгдэдэгые хинана;

в) гүрэнэй захиргаанай дээдын зургаануудтай зүбшэлсэн, городой мэдэлэй ажаһуудалай хангалгын предприяти болон эмхинүүдые, фирмэнүүд, нэгэдэлнүүдые болон трестнүүдые байгуулха, һэльбэн шэнэдхэхэ гү, али болюулха тухай шиидхэбэринүүдые абана;

г) хүн зоной ажаһуудалай хангалгын шэнэ туһаламжануудые, түхэл маягуудые нэбтэрүүлхэ хэрэг эмхидхэнэ.

Статья 20. Городой ажалшадай депутадуудай Совет арадай, гэгээрэлэй талаар:

а) арадай гэгээрэлэй, һургуулида ороһоонь түрүүн, һургуулиһаа гадуур үхибүүдые хүмүүжүүлгын хэрэгые хүтэлбэрилнэ: бүгэдэ нинтын уялгата һуралсал хангана, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй тоо бүридхэнэ;

б) городой бюджедһээ хангагдадаггүй хүүгэдэй байшангуудай, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй болон һургуулиһаа гадуурхи эмхи зургаануудай хүдэлмэриин хойноһоо хиналта ябуулна;

в) нинтэ һуралсалай болон тусхай һургуулинуудай, интернат-һургуулинуудай, хүүгэдэй байшангуудай, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй болон һургуулиһаа гадуурхи эмхи зургаануудай һуралсалай материальна үндэһэ хуулине бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абана;

г) бүгэдэ нинтын һуралсалай фондые тогтоогдомол гуримай ёһоор хубаарилна;

д) ажаһуудаг газартань үхибүүдэй дунда һургуулиин гадуурхи хүдэлмэри эмхидхэнэ;

е) интернат һургуулинуудта, һургуулинуудай дэргэдэхи интернадуудта үхибүүдээ байлгаһанай түлөө, һунаагдаһан үдэртэй һургуулинуудта (бүлэгүүдтэ) үхибүүдэйнгээ хооллоһоной түлөө эрхэтэдэй түлэдэг түлбэринүүдые, шухала байбалнь, тогтоогдомол гуримай ёһоор, хүнгэлхэ асуудалнуудые шиидхэнэ;

ж) түрэлхидгүй үлэһэн үхибүүдые хүүгэдэй байшангуудта, интернат һургуулинуудта, һургуулинуудай дэргэдэхи интернадуудта оруулна; эрхэтэдэй бүлэнүүдэй хүмүүжүүлгэдэ үгэнэ; үхибүүдые үргэжэ абалгын, хуулиин наһа хүрөөгүй үхибүүдые субилан тэдхэлгэдэ хамжуулгын асуудалнуудые шиидхэнэ; хуулиин наһа хүрөөгүй үхибүүдэй түрэлхидэй хиналтаһаа гарахагүйе һэргылнэ.

Статья 21. Городой ажалшадай депутадуудай Совет соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин болон эрдэм наукын талаар:

а) соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрине; городой мэдэлэй соёл гэгээрэлэй организацинуудые болон эмхи зургаануудые хүтэлбэрилнэ, тэдэнэй материальна, мүнгэн сангай үндэһэ һуурине бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абана, хэнэйшье мэдэлэй байг илгадгүй, соёл культурын бусад организаци болон эмхи зургаануудай ажал ябуулгые хинана;

б) предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай культфондо хараалһан мүнгэн зөөриин гаргашые хинана, шухала байбалнь, предприяти, эмхи зургаануудтай зүбшэлсэн, тэрэ мүнгые хамтадхан хэрэглэхэ хэмжээнүүдые абана; арадай урлан зохёолгые, уран һайханай самодеятельностиие хүгжөөхэ хэмжээнүүдые абана: соёл культурын талаар городой нинтэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэлгые эмхидхэнэ;

в) хүн зонине киногоор хангалгые хүтэлбэрилнэ, киногой түхеэрэлгэнүүдые олошоруулха хэмжээнүүдые абана;

г) эрдэм наукын хүгжэлтэдэ туһалалсана; городтохи эрдэм шэнжэлэлгын институдуудай, дээдэ ба дунда тусхай һургуулинуудай хүдэлмэридэ туһаламжа үзүүлнэ;

д) шэнэ ёһо заншалнуудые эрхэтэдэй ажаһуудалдаа нэбтэрүүлхэдэнь туһалалсана;

е) РСФСР-эй «Знание» бүлгэмэй Буряадай республикын эмхиин ажал ябуулгада туһалалсана;

ж) городой газар дээрэхи түүхын, түүхын-хубисхалай болон мемориальна хүшөөнүүд ба комплекснуудые, дайшалхы ба алдарай, соёл культурын, искусствын, архитектурын, археологиин хүшөөнүүдые, тусхайта газарнуудай бүридхэлгые, хамгаалгые хангана.

Статья 22. Городой ажалшадай депутадуудай Совет элүүрые хамгаалгын, физкультурын болон спортын талаар:

а) город дотор элүүрые хамгаалгын хэрэг, городой мэдэлэй элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудые хүтэлбэрилнэ, тэдэнэй материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ, улад зондо медицинын туһаламжа хүргэхэ талаар хэмжээнүүдые абана;

б) дээрэһээ мэдэлтэй элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэриин хойноһоо хиналта ябуулна;

в) городой байрын болон нинтын гэр байшангуудта ариг сэбэр сахиха тухай санитарна дүримүүдэй дүүргэлтые хангаха хэмжээнүүдые ябуулна; арад зоной дунда санитарна гэгээрэлэй хүдэлмэрине эмхидхэхэ хэмжээнүүдые абана; ветеринарна хиналта бэелүүлгые хүтэлбэрилнэ;

г) үйлэдбэриин, байрын болон нинтын гэр байшангуудта, газаагуур, городой үйлсэнүүдтэ, талмайнууд дээрэ шуугаае һэргылхэ, намдуулха, усадхаха талаар хэмжээ ябуулгануудай дүүргэлтые хангана;

д) агаар, уһа, хүрьһэ болон байгаалиин оршон тойронхине хамгаалха дүримүүдые сахилгын, энэ талаар ариг сэбэрэй эрилтэнүүдэй дүүргэлтын хойноһоо гүрэнэй хиналта ябуулна;

е) халдабарита үбшэнүүдһээ һэргылхэ, усадхаха талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ, хамнаг халдабарита үбшэнүүдэй болохо, дэлгэрхэ аюулай ушарбал, тэрэнние усадхахын зорилгоор ажал хүдэлмэриин, һуралсалай, һүндэлэл ябадалай ба зөөдэлэй тусхайта эрхэ байдал хараалагдаһанай гуримай ёһоор тогтооно;

ж) курортнуудай газарнуудые тодорүүлха, тэдэнэй дэргэдэ ариг сэбэр хамгаалха оршон тойронхиин хилэ тогтоохо, хэм эрилтэнүүдыень элирүүлхэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсана;

з) эхэ болон хүүгэдые хамгаалгые эмхидхэнэ; балшар ба эдир наһанай үхибүүдэй дунда элүүржүүлгын хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлгэ хангана; үхибүүдтэ медицинын туһаламжа хүргэлгые хинана;

и) наһаа гүйсэһэн мүртөө өөрөө бэеэ абажа ябаха шадабаригүй гү, али шадабари багатай гэжэ сүүдээр элирүүлэгдэһэн нюурнуудые үргэмжэ, харзалгада хамжуулха хэрэг хүтэлбэрилнэ;

к) РСФСР-эй Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй Буряадай республикын эмхиин ажал ябуулгада туһалалсана;

л) махабадай соёлой ба спортын хэрэг хүтэлбэрилнэ; городой нинтэ спортивна хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэн үнгэргэнэ;

м) хэнэйшье мэдэлэй байг илгадгүй, городой газар дээрэхи спортивна гэр байшангуудые болон түхеэрэлгэнүүдые хаана тогтоон байгуулха түсэбүүдые батална;

н) городой захада олоной амаралтын газарнуудые үргэдхэхэ, болбосон түхэлтэй, түбхинүү болгохо талаар хэмжээнүүдые абана, тэдэ газарнуудай ашаглалгын хойноһоо хиналта ябуулна.

Статья 23. Городой ажалшадай депутадуудай Совет ажалай ба кадрнуудые бэлэдхэлэй талаар:

а) городтохи ажалай хүсэнэй нөөсэнүүдые бүридхэнэ, хубаарииень тэнсүүлнэ, тэдэниие ашагтайгаар хэрэглэхэ тушаа хэмжээнүүдые абана; эрхэтэдтэ ажал олголго эмхидхэнэ;

б) ажал тухай хуулинуудые, предприяти, эмхи зургаанууд болон организацинуудта ажалые хамгаалгын ба аюулгүйе хамгаалха техникын дүримүүдые сахилгын хойноһоо хиналта ябуулна;

в) нинтэ һуралсалай һургуулинуудые дүүргэһэн залуушуулые ажалда оруулха түсэбүүдые батална, тэдэнэй дүүргэлтые бүхы предприяти, эмхи зургаанууд болон организацинуудаа хангана;

г) профессионально-техническэ һуралсалай һургуулинуудай хүдэлмэридэ, тэдэнэй һурагшадаар хангагдаха хэрэгтэ туһална; предприятинуудта, эмхи зургаан болон организацинуудта янза бүриин мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ, һургаха хэрэг хинана;

д) хүдэлмэришэдые эмхидхэн ажалда абаха түсэбүүдэй дүүргэлтые хангана, тус түсэбүүдэй ёһоор предприятинуудта, эмхи зургаан болон организацинуудта ерэһэн хүдэлмэришэдтэ үйлэдбэриин, гэр һуудалай талаар шухала эрхэ байдал олгохо гэһэн эрилтэнүүдэй дүүргэлтые хинан шалгана;

е) предприятинууд, эмхи зургаан ба организацинуудта социалис мүрысөө хүгжөөлгэдэ, эрдэмэй ёһоор ажал эмхидхэлгые нэбтэрүүлгэдэ, ажалай түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлгэдэ болон ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, ажалай болон үйлэдбэриин журам бэхижүүлгэдэ туһалалсана;

ж) городто хэрэгтэй арадай гэгээрэлэй, соёл культурын, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд болон бусад ажалшадай тоо тодоруулан түсэблэнэ, тэдэ кадрнуудые зүбөөр хубаарилха, хэрэглэхэ ба һургаха хэрэг хангана;

з) городой газар дээрэхи предприятинуудтай, эмхи зургаан болон организацинуудтай зүбшэлсэн, тэдэнэй хүдэлмэреэ эхилгын саг тогтооно, хүнние хангалгада хабаатай предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүдэлмэриин үдэрнүүдые ба сагые тогтооно.

Статья 24. Городой ажалшадай депутадуудай Совет социальна тэдхэмжын талаар:

а) социальна тэдхэмжын хэрэгые хүтэлбэрилнэ, хууляар тогтоогдоһон пенси болон тэдхэмжэнүүдые саг соонь, зүбөөр олголго, түлэлгэ, эрхэтэдтэ хууляар хараалагдаһан хүнгэлэлтэнүүдые үгэлгэ хангана;

б) городой мэдэлэй социальна тэдхэмжын эмхи зургаануудые хүтэлбэрилнэ, городой газар дээрэхи дээдын мэдэлэй социальна тэдхэмжын эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ хиналта хэнэ;

в) хууляар хараалагдаһанай ёһоор, персональна пенси үгэхэ тухай зууршалга ябуулна;

г) инвалидуудта, сэрэгэй алба хаагшадай, наһа бараһан сэрэгшэдэй болон партизануудай бүлын гэшүүдтэ ажал олгохо талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ, инвалидуудые мэргэжэлдэ һургаха хэрэг эмхидхэнэ, инвалидуудай ажал хэрэглэн, үйлэдбэринүүдэй эмхидхэлые хангана;

д) социальна тэдхэмжын зургаануудта эрхэтэдые эльгээлгэтэй хабаатай асуудалнуудые хаража үзэнэ;

е) үбшэнэй шалтагаанаар өөрынгөө эрхэнүүдые эдлэхэ, уялгануудые дүүргэхэ шадабаригүй хуулиин наһа хүрэһэн хүнүүдые харзалгада абаха асуудалнуудые шиидхэнэ, тэдэнэрэй материально-ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха хэмжээнүүдые абана;

ж) врачебно-ажалай экспертизын зургаануудай хүдэлмэриин хойноһоо хиналта ябуулна;

з) харзхагүйшүүлэй болон дүлишүүлэй городой бүлгэмүүдэй хүдэлмэридэ туһаламжа үзүүлнэ.

Статья 25. Городой ажалшадай депутадуудай Совет арадай хиналтые бэелүүлгын, социалис хуули хангалгын, гүрэнэй нинтын гурим эрхэтэдэй эрхэнүүдые хамгаалгын талаар:

а) ССР Союзай, РСФСР-эй Буряадай АССР-эй хуулинуудые, гү-

Буряадай АССР-эй городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын

ХУУЛИ

Аймагай мэдэлэй городой ажалшадай депутадуудай Соведэй эрхэ ба уялганууд

атья 29. Аймагай мэдэлэй гоой ажалшадай депутадуудай т:

городой ажахые ба городой льно-соёл культурын байтые хүгжөөхэ тухай ниитэ эн холын хараанай ба жэлй түсэбүүдые батална, тэдэдүүргэлтые эмхидхэнэ, хинан на. Городой мэдэлэй предтинуудай, эмхи зургаан болон низацинуудай холын хараанай элнүүдэй түсэбүүдые, мүн тэие хаана тогтоохо, ямар мэрлтэйгээр хүгжөөхэ түсэбые на;

дээрэhээ мэдэлтэй нютагай шленностиин, ажаhуудалые гын, худалдаа наймаанай ба н эдеэ хоолой предприятиые, соёл культурын, арадай элэй болон элүүрые хамын организаци ба эмхи зурудые городой газар дээрэ тогтоохо, ямар мэргэжэлр хүгжөөхэ түсэбүүдые ха үзэнэ, шухала байбалнь, ынгөө hанамжануудые зохиэдын зургаануудта дурадха-

городой газар дээрэ байгаа hээ мэдэлтэй предприятинууэмхи зургаан болон органиуудай, тодорхойлон хэлэбэл, айрыень ба коммунальна ажахүгжөөхэ, харгын, социальнокультурын, ажаhуудалай банүүдые бодхохо, городые сон түхэлтэй болгохо ба хүн ие хангалгын бусад асуудалые шиидхэхэ талаар түсэй проектнүүдые хаража үзэухала байбалнь, өөhэдынгөө жануудые зохихо дээдын ануудта дурадхана, тус асуудаар ниитэлэгдэhэн дааууудые батална, городой ажаба городой социально-соёл урын байгуулалтые хүгжөөүсэбтэ хамжуулна;

городой бюджедые батална рэнэй гүйсэдхэлгые эмхидхэбюджедэй дүүргэгдэжэ байха нэгэ бүлэгhөө нүгөөдэдэ, ала болболнь, мүнгэн зөөрие нда хараалагдаhан гаргашабэшые) тааруулан хубаарилгородой бюджедэй гүйсэдхэл й тоосоо батална; городой едэй гүйсэдхэлгэhөө абтаhан тэ оршые, гаргашануудhаа нуудай жэлэй hүүлдэ үлүү hаа гү, али гаргашануу- алмалтаhаа арьбалагдаhан ые городой ажахын ба соьно-соёл культурын хэмжээ лгануудые мүнгэн hомолол- тэрэ тоодо капитальна гаре, городой Соведэй гүйсэд комитедэй захиргаанай гэр лга, заhабарилгые, түхеэрэлнүүдыень, транспортын хэрэгнүүдые худалдан абалгые хан (капитальна барилгада дээрэhомологдоhон мүнгые ашагла- ба социально-соёл культурын и зургаануудые үргэдхэн хүгхэ түсэбүүдэй дүүргэгдээгүй рhаа үлэhэн мүнгэнhөө бэшэ, э дурдагдаhан бухы мүнгэн ин городой бюджедhээ хуряага зэргэгүй);

нютагай налогууд ба татабаууд тухай СССР-эй Верховно едэй Президиумэй Указай 2и статьятай зохилдуулан, нюай налогууд болон татабаринуудаар, мүн хүдөө ажахын налог тухай СССР-эй Хуулиин 18-дахи статьягай үндэhөөр, районой финансова таhагай тобшолол хэhэнэй ёhоор, хүдөө ажахын налогоор хүнгэлэлтэнүүдые олгоно;

е) городой генеральна түсэб хаража үзэнэ, тогтоогдомол гуримай ёhоор гүрэнэй захиргаанай зохихо дээдын зургаануудай баталалгада табина; городой хилэ доторхи бүхы газарые мэдэлдээ абана;

ж) городой мэдэлэй промышленна предприятинуудые, барилгын эмхинүүдые, гэр байрын ба коммунальна ажахые, городые болбосон түхэлтэй болголгые, городой транспортые, гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаае, ниитын эдеэ хоолые, гэр hуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприяти ба эмхинүүдые хүтэлбэрилнэ;

з) городой газар дээрэ соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрие, элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын, арадай гэгээрэлэй хэрэгые хүтэлбэрилнэ;

и) ССР Союзай, РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй хуулинуудые ба гүрэнэй засагай болон гүрэнэй захиргаанай дээдын зургаануудай бусад тогтоол хуулинуудые, гүрэнэй ба ниитын гурим, социалис зөөри, эрхэтэдэй, гүрэнэй эмхи зургаануудай, предприятинуудай, кооперативна болон бусад ниитын эмхинүүдэй эрхэнүүдые, хуулияр хараалагдаhан аша туhануудые сахилга хангана;

к) шухала болболнь, Соведтэ мэдэлтэй захиргаанай зургаануудай, мүн городой мэдэлэй предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй захиралта болон шиидхэбэринүүдые болюулна; гэр байрын, коммунальна ба культурно-ажаhуудалай байгуулалтын, болбосон байгуулгын, газар ашаглалгын, барилгануудые хэлгын, байгаалиие, түүхын ба соёл культурын хүшөөнүүдые хамгаалгын, социально-соёл культурын, ажаhуудалай хангалгын асуудалнуудаар дээдын мэдэлэй предприятинуудай, эмхи зургаан ба организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хуулида таарамжагүйгөөр гаргаhан захиралта болон шиидхэбэринүүдые зогсооно, тэрээн тушаа зохихо дээдын зургаануудта мэдээсэнэ;

л) ССР Союзай, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй хуулинуудаар тогтоогдоhон хэм соо тус Хуулиин 12—27 статьянуудаар хараалагдаhан эрхэнүүд болон уялгануудые бэелүүлжэ болоно.

Статья 30. «РСФСР-эй городой, городтохи районой Совет тухай» РСФСР-эй Хуулияр, тус Хуулияр хараалагдаhан асуудалнуудhаа гадна, ССР Союзай, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй хуулинуудаар городой Соведтэ хабаадуулагдаhан гүрэнэй ажахын, социально-соёл культурын байгуулалтын, бусадшье асуудалнуудые аймагай мэдэлэй городой ажалшадай депутадуудай Совет шиидхэнэ.

Статья 31. Аймагай мэдэлэй городой ажалшадай депутадуудай Соведые аймагай ажалшадай депутадуудай Совет хуулияр хараалагдаhан эрхэ түлөөлэлгын ёhоор хүтэлбэрилнэ.

III БҮЛЭГ

ГОРОДТОХИ РАЙОНОЙ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДЭЙ ЭРХЭ БА УЯЛГАНУУД

атья 32. Городтохи районой алшадай депутадуудай Совет: районой ажахые ба городой льно-соёл культурын байгууые хүгжөөхэ тухай ниитэлэгн холын хараанай болон жэлй түсэбүүдые батална, тэдэдүүргэлтые эмхидхэнэ, хинан ана, районой мэдэлэй предтинуудай, эмхи зургаан бо организацинуудай холын хаай ба жэлнүүдэй түсэбүүдые, тэдэниие хаана тогтоохо, ар мэргэжэлтэйгээр хүгжөөхэ бүүдые батална;

дээрэhээ мэдэлтэй нютагай ышленностиин, ажаhуудалые алгын, худалдаа наймаанай ба тын эдеэ хоолой предприятидые, соёл культурын, арадай ерэлэй болон элүүрые хамалгын организаци болон эмхи гаануудые районой газар дээрэ ана тогтоохо, ямар мэргэжэлтэйр хүгжөөхэ түсэбүүдые хаража нэ, шухала байбалнь, өөhэнгөө hанамжануудые зохихо дээ зургаануудта дурадхана;

в) городой газар дээрэ байгаа рэhээ мэдэлтэй предприятинуу, эмхи зургаан болон органинуудай, тодорхойлон хэлэбэл, байрын ба коммунальна ажахүгжөөхэ, харгын, социальнокультурын, ажаhуудалай баганууд бодхохо, арадай хээлэй эд бараануудые ба нютай барилгын материалнуудые үйбэрилхэ, городые болбосон түтэй болгохо, худалдаа наймаай, ниитын эдеэ хоолой, арадай эрэлэй, элүүрые хамгаалгын, соёл культурын ба хүн зониие хангалгын бусад асуудалнуудые хаража үзэнэ, шухала байбалнь, өөhэдынгөө hанамжануудые зохихо дээдын зургаануудта дурадхана, тус асуудалнуудаар ниитэлэгдэhэн даабаринуудые батална, районой ажахые ба районой социально-соёл культурын байгуулалтые хүгжөөхэ түсэбтэ хамжуулна;

г) районой бюджедые батална ба тэрэнэй гүйсэдхэлгые эмхидхэнэ: бюджедэй дүүргэгдэжэ байха үедэ, шухала болболнь, нэгэ бүлэгhөө нүгөөдэдэнь, бюджедэй мүнгые (салинда хараалагдаhан гаргашаhаа бэшые) тааруулан хубаарилна; районой бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоо батална, районой бюджедэй гүйсэдхэлгэhөө абтаhан нэмэлтэ оршые, гаргашануудhаа оршонуудай жэлэй hүүлдэ үлүү байhанhaa гү, али гаргашануудай алмалтаhаа арьбалагдаhан мүнгые районой ажахые ба социально-соёл культурын хэмжээ ябуулгануудые мүнгэн hомололгоор, тэрэ тоодо капитальна гаргашые, районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй захиргаанай гэрые барилга, заhабарилгые, түхеэрэлгэнүүдыень, транспортын хэрэгсэлнүүдые худалдан абалгые хангана (капитальна барилгада дээрэhээ hомологдоhон мүнгые ашаглаха ба социально-соёл культурын эмхи зургаануудые үргэдхэн хүгжөөхэ түсэбүүдэй дүүргэгдээгүй ушарhaa үлэhэн мүнгэнhөө бэшэ, дээрэ дурдагдаhан бухы мүнгэн районой бюджедhээ хуряагдаха зэргэгүй);

д) гүрэнэй болон нютагай налогуудые ба татабаринуудые тоолон гаргаха, суглуулха хүдэлмэрие хүтэлбэрилнэ; нютагай налогууд ба татабаринууд тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай 2-дохи статьятай зохилдуулан, налог тохогдодог зарим объектнүүдтэ ба бүлэг түлэгшэдтэ, мүн түлэгшэдтэ тус тустань налог болон татабаринуудые хүнгэлэлтэтэйгөөр, доошолуулагдаhан хэмжээтэйгээр гаргана; хүдөө ажахын налог тухай СССР-эй Хуулиин 18-дахи статьятай зохилдуулан, хүнгэлэлтэнүүдые олгоно; гүрэнэй пошлино тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай 3-дахи статьятай, зонhоо, ородог подоходно налог тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай 4-дэхи статьятай зохилдуулан, зарим түлэгшэдтэ хуулияр хараалагдаhан соо нэмэлтэ хүнгэлэлтэнүүдые олгоно;

е) районой мэдэлэй промышленна предприятинуудые, барилгын эмхинүүдые, худалдаа наймаа болон ниитын эдеэ хоолые, гэр байрын ба коммунальна ажахые, районие болбосон түхэлтэй болголгые, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэрие, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын хэрэгые хүтэлбэрилнэ;

ж) арадай хиналтын комитедые байгуулна, ажал ябуулгыень хүтэлбэрилнэ, районой газар дээрэ гүрэнэй ба ниитын хиналта ябуулха хэрэгтэ ажалшадые эмхидхэн хабаадуулха талаар хэмжээнүүдые абана; ССР Союзай, РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй хуулинуудые, гүрэнэй засагай болон гүрэнэй захиргаанай дээдын зургаануудай бусад тогтоол, хуулинуудые, гүрэнэй ба ниитын гурим, социалис зөөри, эрхэтэдэй, гүрэнэй эмхи зургаануудай, предприятинуудай, кооперативна болон бусад ниитын эмхинүүдэй эрхэнүүдые, хуулияр хараалагдаhан аша туhануудые сахилга хангана; улад зондо хуулинуудые идхан ойлгуулгые, юридическэ туhаламжа үзүүлгые эмхидхэнэ;

з) шухала болболнь, Соведтэ мэдэлтэй захиргаанай зургаануудай, районно мэдэлэй предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй захиралта болон шиидхэбэринүүдые болюулна; гэр байрын, коммунальна ба культурно-ажаhуудалай байгуулалтын, болбосон байгуулгын, газар ашаглалгын, барилгануудые хэлгын, байгаалиие, түүхын ба соёл культурын хүшөөнүүдые хамгаалгын, социально-соёл культурын, ажаhуудалай хангалгын асуудалнуудаар дээдын мэдэлэй предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хуулида таарамжагүйгөөр гаргаhан захиралта болон шиидхэбэринүүдые зогсооно, тэрээн тушаа зохихо дээдын зургаануудта мэдээсэнэ;

и) бүхы городой удха шанартай асуудалнуудые шиидхэхэ ба городой ажахые хүгжөөлгэдэ ниитэ ёhо гурим хангаха талаар городой ажалшадай депутадуудай Соведэй бэелүүлдэг эрхэнүүд болон уялгануудhaa гадна, тус Хуулиин 12—27 статьянуудаар хараалагдаhан эрхэнүүд болон уялгануудые бэелүүлжэ болоно.

Статья 33. «РСФСР-эй городой, городтохи районой Совет тухай» РСФСР-эй Хуулияр хараалагдаhан асуудалнуудhaa бэшэ, ССР Союзай, РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй хуулинуудаар районой Соведтэ хабаадуулагдаhан гүрэнэй, ажахын, социально-соёл культурын байгуулалтын бусадшье асуудалнуудые городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет шиидхэнэ.

Статья 34. Хуулияр хараалагдаhан эрхэнүүдэй хэм соо городой ажалшадай депутадуудай Совет городтохи районуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй ажал ябуулгые хүтэлбэрилнэ.

Городой ажалшадай депутадуудай Совет городтохи районуудай хүгжэлтын түсэбэй гол харaануудые батална, городтохи районуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй бюджедые, район бүхэнэй оршо, гаршануудые, бүхыдэнь районуудай бюджедээр хараалагдаhан мүнгэнэй кассын эрьесын хэмжээ тодорхойлон тогтооно, городтохи районуудай Соведүүдтэ гүрэнэй налогууд болон олзо оршонуудhaa абтадаг хубинуудай хэмжээ батална, городой бюджедэй оршо, гаршануудые городой ба городтохи районуудай бюджедүүдэй хоорондо илгаруулан тодоруулна, городтохи районуудай бюджедүүдэй гүйсэдхэлгын хойноhоо хинана, мүн городой ажахые хүгжөөлгэдэ ниитэ ёhо гурим хангахын зорилгоор городтохи районуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй ажал ябуулгые зохилдуулха, шэглүүлхэ хэрэгтэй хабаатай бусад асуудалнуудые шиидхэнэ.

Городтохи районуудай ажалшадай Соведүүдэй hанамжануудые хараада абан, городой ажалшадай депутадуудай Совет городой ажахые хүгжөөхэ, городто барилга түсэблэхэ, хэхэ хэрэгые, городой транспортын хүдэлмэрие, ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтын бусад шухала асуудалнуудые шиидхэнэ.

IV БҮЛЭГ

ГОРОДОЙ, ГОРОДТОХИ РАЙОНОЙ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ЭМХИДХЭЛ

1. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй сесси

Статья 35. Буряадай АССР-эй Конституциин тогтооhон саг болзорнуудта Соведэй гүйсэдхэхэ комитедээр городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй сессинүүд зарлагдана.

Городой, городтохи районой Соведэй бүхы депутадуудай гурбанай нэгэ хубиhaa үсөөн бэшэнэй эрилтээр, мүн городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй сесси зарлагдажа болоно.

Статья 36. Урдахи зарлалай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедээр hунгалтын үнгэрhэнhөө хойшо хоёр долоон хоногой досоо тээ городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай шэнээр hунгагдаhан Соведэй нэгэдэхи сесси зарлагдана, городой, городтохи районой Соведэй эгээл наhажаал депутадуудай нэгэнээр нээгдэнэ. Саашанхи сессинүүд городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшээр нээгдэнэ. Городой, городтохи районой Совет депутадуудай дундаhaa сессинүүдые хүтэлхэ түрүүлэгшэ болон секретарие hунгана.

Шэнээр эмхидхэгдэhэн город болон райондо городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй нэгэдэхи сесси иимэ гуримтайгаар зарлагдана: республикын (Буряадай АССР-эй) мэдэлэй городто — Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр, аймагай мэдэлэй городто ба городтохи райондо—ажалшадай депутадуудай дээдын Соведэй гүйсэдхэхэ комитедээр городой, районой эмхидхэгдэhэнhээ хойшо хоёр долоон хоногой досоо, шэнээр эмхидхэгдэhэн городой, городтохи районой Соведтэ hунгалтын үнгэрhэн байбал — городой, городтохи районой Соведые hунгаhан үдэрhөө хойшо хоёр долоон хоногой досоо зарлагдана.

Статья 37. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй сессиин хаана, хэзээ болохо тухай, сессиин үзэмжэдэ табигдаhан асуудалнууд тухай городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитет сессиин болохоhоо урид арбан хоногhоо хожомдонгүй депутадуудта болон арад зондо мэдээсэнэ.

Статья 38. Соведэй бүхы депутадуудай гурбанайнь хоёр хубиhaa үсөөн бэшэнэй байбал, городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй сесси бүрин эрхэ хүсэтэй.

Статья 39. Соведэй гүйсэдхэхэ комитедээр, саг үргэлжын комиссинуудаар болон депутадуудаар городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй сессиин үзэмжэдэ асуудалнууд табигдана.

Городой, городтохи районой Соведэй сессиин хэлсэхэ зүйлнүүдтэ дурадхалнууд городой, районой ниитын эмхинүүдэй зургаануудаар оруулагдажа болоно.

Сессиин зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд болон хүдэлмэриин гурим городой, городтохи районой Соведээр баталагдана.

Статья 40. Соведэй эрхэ түлөөлэлгэдэ хабаатай ямаршье асуудал городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай сессиин үзэмжэдэ табигдажа ба шиидхэгдэжэ болоно, гэхэ зуура иимэнүүд асуудалнууд имагтал сессинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, шиидхэгдэжэ болоно гэбэл:

а) депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые элирүүлгэ; депутадуудай өөhэдынь мэдүүлhэнэй ёhоор депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэhөө сүлөөлгэ;

б) гүйсэдхэхэ комитедые hунгалга ба тэрэнэй бүридэлые хубилалга; саг үргэлжын комиссинуудые эмхидхэлгэ, hунгалга ба тэдэнэй бүридэлые хубилалга;

в) гүйсэдхэхэ комитедүүдэй болон саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри тухай тоосоонууд;

г) гүйсэдхэхэ комитедэй таhагууд болон управленинүүдые байгуулга, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдые баталалга ба тушаалhaaнь сүлөөлэлгэ;

д) РСФСР-тэ абтаhан нормативуудhaa болон гүйсэдкомдо административно-захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй тооe тогтоохонhоо уламжалан, гүйсэдхэхэ комитедэй, тэрэнэй таhагуудай болон управленинүүдэй штат ба бүридэлые баталалга;

е) городой, районой арадай хиналтын комитедые байгуулга, тэрэнэй бүридэлые баталалга, арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшые томилолго ба тушаалhaaнь сүлөөлэлгэ;

ж) захиргаанай болон адаглан хиналтын комиссинуудые, гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэхи хуулиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдэй талаар комиссинуудые байгуулга.

з) районой арадай сүүдэй түрүүлэгшые баталалга;

и) городой, районой ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтые хүгжөөхэ ниитэлэгдэhэн холын хараата ба жэлнүүдэй түсэбүүдые баталалга;

к) hунгагшадай захянуудые дүүргэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудай түсэбүүдые баталалга;

л) депутадуудай эрилтэнүүд тушаа шиидхэбэринүүдые абалга;

м) городой, районой бюджедые ба тэрэнэй гүйсэдхэлгэ тухай тоосоое баталалга;

н) городой, городтохи районой бюджедые дүүргэхэ үедэ нэмэгдэжэ абтаhан оршонуудые, мүн жэлэй эсэстэ оршонуудай гаршануудhaa үлүүсэ абтаhанай гү, али гаршануудые алмаhанай ашаар олдоhон мүнгые ашаглаха тухай гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүдые баталалга;

о) городой генеральна түсэбэй болон город тойронхи барилгахэхэ проектнүүдые хаража үзэлгэ, тэдэниие гүрэнэй захиргаанай зохихо дээдын зургаануудай баталалгада табилга.

Статья 41. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй шиидхэбэринүүд Соведэй бүхы депутадуудай диилэнхи олоной үндэр дуугаар абтадаг. Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын болон секретариин гар табигдадаг.

Гүйсэдхэхэ комитедэй бүридэлые hунгаха гү, али хубилгаха тухай городой, городтохи районой Соведэй шиидхэбэринүүдтэ, мүн городой, городтохи районой Соведэй сессиин протоколдо Соведэй сессиин түрүүлэгшэ ба секретариин гар табигдадаг.

Статья 42. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй шиидхэбэринүүд долоон хоногhoo хожомдуулагдангүйгөөр Соведэй гүйсэдхэхэ комитедээр тус шиидхэбэринүүдтэ хабаатай предприятинуудта, эмхи зургаан болон организацинуудта, тушаалта нюурнууд ба эрхэтэдтэ хүргэгдэн мэдээсэгдэнэ.

Городой, городтохи районой Соведэй шиидхэбэринүүд соохи городой, районой газар дээрэ байгаа дээдын мэдэлэй предприятинуудта, эмхи зургаан болон организацинуудта хабаатай дурадхал, hанамжануудые тус организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд хаража үзэхэ ба абаhан хэмжээнүүд тухэйгаа арбан хоногой болзорhoo хожомдонгүй Соведтэ мэдээсэхэ уялгатай.

Статья 43. Городой (аймагай мэдэлэй городой), мүн городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй шиидхэбэринүүд ажалшадай депутадуудай дээдын Соведээр болюулагдажа, дээдын Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр зогсоогдожо болоно.

Республикын (Буряадай АССР-эй) мэдэлэй городой ажалшадай депутадуудай Соведэй шиидхэбэринүүд хуулида таарамжагүй байбал, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр болюулагдажа ба Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведээр зогсоогдожо болоно.

Статья 44. Ажалшадай депутадуудай городой Совет доороо байhан ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй болон тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй шиидхэбэринүүд ба захиралтануудые болюулха эрхэтэй.

2. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет

Статья 45. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет хадаа Соведэй гүйсэдхэлгын ба захиргаанай зургаан болон иимэ бүридэлтэйгөөр депутадуудhaa hунгагдана гэбэл: түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшонор, секретарь болон 5 hаа 15 хүрэтэр гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд.

Городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй тоогой бүридэл городой, городтохи районой туд туд Соведээр тогтоогдоно.

Статья 46. Городой (аймагай мэдэлэй городой) болон городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет тэрэниие hунгаhан Соведэй, мүн ажалшадай депутадуудай дээдын Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй урда сэхэ мэдэлтэй, тоосоотой.

Республикын (Буряадай АССР эй) мэдэлэй городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет тэрэниие hунгаhан Соведтэ, мүн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ сэхэ мэдэлтэй, тоосоотой.

Статья 47. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй ба гүрэнэй засагай болон гүрэнэй захиргаанай дээдын зургаануудай шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет болбол городой, районой газар дээрэхи гүрэнэй, ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтые хүтэлбэрилнэ.

Соведэй хүтэлэлгэдэ хабаатай, тус Хуулиин 40-дэхи статьягаар имагтал Соведэй сессинүүд дээрэ зүбшэгдэхэ ба шиидхэгдэхэ асуудалнуудhaa бэшэ, бүхы асуудалнуудые городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет хаража үзэнэ, шиидхэнэ.

Статья 48. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет Соведэй сессинүүдые зарлана, тэдэнэй бэлэдхэлые хангана, шухала асуудалнуудаар Соведэй шиидхэбэринүүдэй проектнүүдые арад зоной даб дээрэ зүбшэн хэлсэлгые эмхидхэнэ.

Статья 49. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет Соведэй сессинүүдэй хоорондо Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэрие тааруулан эмхидхэнэ, Соведэй сессинүүд ба гүйсэдхэхэ комитедэй заседаниинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ тэдэниие хабаадуулна, комиссинуудай оруулhан дурадхал, hанамжануудые хаража үзэнэ.

Статья 50. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет уялгануудаа бэелүүлэлгэдэнь депутадуудта шухала туhаламжа үзүүлнэ, hунгагшадай урда тоосоонуудаа бэлдэхэ ба үнгэргэхэ ябадалдань туhаламжа үзүүлнэ. Соведэй шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын ябаса тухай депутадуудта мэдээсэнэ, депутадуудай шүүмжэлхы дурадхал, hанамжануудаар Соведэй сессинүүд дээрэ тэдэнэй хэлэhэн ажаглалтануудаар хэмжээнүүдэй абтаhан тухай, мүн Соведэй сессинүүдэй хоорондохи үедэхи өөрынгөө хүдэлмэриин шухала асуудалнууд тухай депутадуудта мэдээсэнэ.

Статья 51. Городой районой ажахы болон социально-соёл культурын байгуулалтые хүгжөөхэ ниитэлhэн холын хараанай ба жэлнүүдэй түсэбүүдые, городой, районой бюджедые ба тэрэнэй гүйсэдхэлгын тоосоое городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет Соведэй баталалгада табина.

Гүйсэдхэхэ комитет городой, районой ажахые ба социально-соёл культурын байгуулалтые хүгжөөлгын түсэбэй ба бюджедэй дүүргэлтын ябаса тухай городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведтэ элидхэнэ.

Статья 52. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет hунгагшадай захяа дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудай түсэбүүдые Соведэй баталалгада табина, тэдэнэй дүүргэлтые эмхидхэнэ, захяа дурадхалнуудай дүүргэлтын ябаса тухай депутадуудта болон арад зондо мэдээсэнэ.

Статья 53. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет таhагууд болон управленинүүдые, городой, районой мэдэлэй предприятинуудые, эмхи зургаан болон организацинуудые хүтэлбэрилнэ. Соведэй сессинүүд хоорондын үедэ гүйсэдхэхэ комитедэй таhагууд болон управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй уялгануудые дүүргэгшэдые томилно ба уялгануудhaa сүлөөлнэ (гаргана), тэдэ шиидхэбэринүүдээ ээлжээтэ сессинүүдэй баталалгада табина.

Гүйсэдхэхэ комитедэй таhагууд болон управленинүүдэй хүтэлбэрилхы бусад тушаалтаниие, городой, районой мэдэлэй предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай (гүрэнэй захиргаанай дээдын зургаантай зүбшэлсэн, Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй баталдаг тушаалтанай тоогой ёhоор) хүтэлбэрилэгшэдые городой, городтохи районой ажалшадай, депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет томилно ба сүлөөлнэ.

Городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитет таhагууд болон управленинүүдэйнгээ хүтэлэлгэдэ хабаатай асуудалнуудые өөhэдынгөө үзэмжэдэ абажа, хаража болоно.

Статья 54. Городой, районой газар дээрэ байгаа. тус городой, районой арад зониие хангалгын талаар шухала удха шанартай худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба ажаhуудалые хангалгын предприятинуудай ба организацинуудай, гэр байрын ба коммунальна ажахын зургаануудай, элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын ба соёл культурын организацинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые томилолго ба сүлөөлэлгэ имагтал городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедээр зүбшэгдэн баталагдана.

Статья 55. Хуулияр хараалагдаhанай ёhоор городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет СССР-эй Верховно Соведтэ, РСФСР-эй Верховно Соведтэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ, мүн РСФСР-эй районуудай (городуудай) арадай сүүдүүдые hунгаха hунгалгада бэлдэхэ ба городой, районой газар дээрэ тэрэниие үнгэргэхэ талаар шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ.

Статья 56. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседаниинууд шухала болоходонь, зүгөөр hарадаа нэгэ, хоёр дахинhaa үсөөн бэшээр зарлагдана.

Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй бүхы бүридэлэй гурбанай хоёрhoo үсөөн бэшэнүүдэй байбал, городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседаниинууд бүрин эрхэ түлөөлэлгэтэй.

Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүд гүйсэдхэхэ комитедэй бүхы бүридэлэй диилэнхи олоной үндэр дуугаар абтана, шиидхэбэринүүдтэ гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ болон секретариин гар табигдана.

Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй захиралгануудта Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын гар табигдана.

Городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседаниинудта гүйсэдхэхэ комитедэй бүридэлдэ ородоггүй саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр болон гэшүүд, Соведэй депутадууд, Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таhагууд болон управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мүн Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседанида урюулагша предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон бусад гүрэнэй ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд зүбшэлсэхэ эрхэтэйгээр хабаадалсажа болоно.

Статья 57. Городой (аймагай мэдэлэй городой) ба городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүд болон захиралганууд ажалшадай депутадуудай Соведэй городой, районой туд туд Соведээр ба дээдын Соведэй гүйсэдхэхэ комитедээр болюулагдажа болоно.

Республикын (Буряадай АССР-эй) мэдэлэй городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүд болон захиралганууд ажалшадай депутадуудай городой Соведээр ба Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведээр болюулагдажа болоно.

Статья 58. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет доороо байгаа ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүд болон захиралгануудые болюулха ба ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй шиидхэбэринүүдые зогсоохо эрхэтэй.

Статья 59. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитет тэрэниие hунгаhан Соведэй урда, мүн предприяти, эмхи зургаан болон организацинуудаар, эрхэтэдэй ажаhуудаг hуурин газарнуудаар ажалшадай суглаанууд дээрэ өөhэдынгөө хүдэлмэри тухай жэлдээ нэгэ дахинhaa үсөөн бэшээр тоосоогоо хэнэ.

Статья 60. Эрхэ түлөөлэлгэнүүдэйнгээ болзорой үнгэрhэн хойно городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитет дахин hунгагдаhан городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй шэнэ гүйсэдхэхэ комитедэй байгуулагдатар өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгые эдлэнэ.

Статья 61. РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй хуулинуудтай зохилдуулагдан, городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедэй таhагууд ба управленинүүд байгуулагдана ба бюджедтэ гү, али ажахын тоосоондо табигдана.

Салингай фондын хэмжээн соо тогтоогдоhон гуримаар гүйсэдхэхэ комитедэй, тэрэнэй таhагууд болон управленинүүдэй штадууд тодорхойлогдоно.

Городой, городтохи районой Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй таhагууд болон управленинүүдэй эрхэ тушаалнууд Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталhан дүримүүдээр тодорхойлогдоно.

Статья 62. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таhагууд болон управленинүүд ажал ябуулгынгаа талаар городой, городтохи районой Соведтэ ба тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедтэ, мүн гүрэнэй захиргаанай зохихо дээдын hалбариин зургаанда мэдэлтэй.

Статья 63. Городой, городтохи районой Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүд болон захиралгануудай, мүн дээдын гүрэнэй засагай ба гүрэнэй захиргаануудай зургаануудай тогтоол шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр ба тэдэниие дүүргэлтэ болгон, городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таhагууд болон управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд таhагууд болон управленинүүдэйнгээ эрхэ түлөөлэлгын зэргээр захиралгануудые гаргана.

Статья 64. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдэй таhагууд болон управленинүүд өөhэдынгөө хүдэлмэри тухай Соведэй ба тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй урда, мүн предприятинуудаар, эмхи зургаан болон организацинуудаар, эрхэтэдэй hуурин газарнуудаар ажалшадай суглаанууд дээрэ тоосоогоо хэнэ.

Статья 65. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет захиргаанай ба адаглан харалгын комиссинуудай, мүн хуулиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдэй талаар городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэ байгуулагдаhан комиссинуудай ажал ябуулгын хойноhоо хиналта хэнэ. Тус комиссинуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүд «РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай городой, городтохи районой Совет тухай» РСФСР-эй Хуулитай зохилдуулан РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй батаlhан дүримүүдээр тодорхойлогдоно.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

Буряадай АССР-эй городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын

ХУУЛИ

3. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй сагүргэлжын комиссинуу

Статья 66. Соведэй ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудые бэлдэхэ ба даб дээрэ хаража үзэхын, тэдэнэй дүүргэлтэдэ эдэбхитэйгээр хабаадуулхын тулада городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгын болзор соо саг үргэлжын комиссинуудые байгуулна.

Статья 67. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай гол зорилгонуудынь гэбэл;

городой, городтохи районой Соведэй ба тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй хаража үзэхэ дурадхалнуудые зохёон һанамжалга;

городой, городтохи районой Соведэй ба тэрэнэй комитедэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнуудаар тобшололнуудые бэлэдхэл;

городой, городтохи районой Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй болон гүрэнэй дээдын зургаануудай шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэридэ хабаадалга;

городой, городтохи районой Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй болон гүрэнэй дээдын зургаануудай шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ талаар городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд болон управленинүүдэй ажал ябуулгын хойноһоо, мүн ССР Союзай, РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй хуулинуудые сахилгын хойноһоо хиналга;

һунгагшадай захяа дурадхалнуудай дүүргэлтые шалгаха ба эмхидхэхэ хэрэгтэ туһалалсалга.

Статья 68. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинууд зохихо Соведэй депутадуудһаа комиссиин түрүүлэгшэ ба гэшүүдэй бүридэлтэйгөөр һунгагдана. Комиссиин тоогой бүридэл городой, городтохи районой Соведээр тодорхойлогдодог.

Саг үргэлжын комиссинууд өөһэдынгөө бүридэл сооһоо комиссиин секретарие, хэрэгтэй байбалнь, комиссиин түрүүлэгшын орлогшые һунгана.

Городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй бүридэлдэ ородог депутадууд, мүн городой районой прокурор ба арадай судьянар — депутадууд саг үргэлжын комиссинуудай бүридэлдэ һунгагдажа болохогүй.

Статья 69. Саг үргэлжын комиссинууд городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй урда харюусалгатай ба тэрээндэ мэдэлтэй, тоосоотой.

Статья 70. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет мандатна комиссиие, түсэблэлгэ-бюджетнэ комиссиие, социалис хуули ёһо ба ниитын гурим хамгаалха талаар комиссиие, залуушуулай хэрэгүүдэй талаар комиссиие, мүн нютагай эрхэ байдалһаа уламжалан, ажахын ба социально-соёл культурын байгуулгын һалбаринуудай талаар саг үргэлжын комиссинуудые байгуулна.

Статья 71. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй мандатна комисси:

а) Соведэй депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые шалгана ба депутадуудай һунгагдаһан эрхэ түлөөлэлгэнүүдые мэдэрһэн тухай гү, али зарим депутадуудые һунгалтын хазагайруулагдаһан тушаа Соведэй үзэмжэдэ табина;

б) гаража ошогшодой орондо Соведтэ депутадуудые һунгаха тухай асуудалнуудаар дурадхалнуудые городой, городтохи районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ бэлдэн оруулна;

в) депутадуудай бэедээ хүртэшэгүй байха ба дуудуулагдан болихо, мүн өөһэдын мэдүүлгэнүүдэй ёһоор депутадуудые уялгануудһаань сүлөөлхэ тушаа холбоотой асуудалнуудаар тобшололнуудые хэнэ.

Статья 72. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй түсэблэлгэ-бюджетнэ комисси:

а) гүйсэдхэхэ комитедээр Соведэй баталалгада табигдаһан городой, городтохи районой ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтын хүгжэлтын ниитэлэгдэһэн холын хараанай ба жэлнүүдэй түсэбүүдые хаража үзэнэ ба тэдээн тушаа өөрынгөө тобшололнуудые хэнэ;

б) Соведэй баталалгада гүйсэдхэхэ комитедэй оруулһан городой, районой бюджедые, тэрэнэй гүйсэдхэл тухай тоосоое хаража үзэнэ ба тэдээн тушаа өөрынгөө тобшолол хэнэ;

в) городой, районой ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтын хүгжэлтын түсэб, городой, районой бюджет ба тэрэнэй гүйсэдхэл тухай тоосоон тушаа Соведэй ондоо саг үргэлжын комиссинуудһаа ороһон ажаглалтанууд болон дурадхалнуудые хаража үзэнэ ба зохилдуулна;

г) ажахы доторой нөөсэнүүдые ба бюджедэй нэмэлтэ оршонуудые элирүүлхэ, гүрэнэй мүнгэн зөөри гаргашалгые алмаха гурим сахиха талаар хүдэлмэри ябуулна;

д) городой, районой ажахын ба соёл культурын байгуулалтын хүгжэлтын түсэбүүдэй дүүргэлтын, городой, районой бюджедэй гүйсэдхэлгын хойноһоо хиналта ябуулна;

е) Соведэй ба тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табигдадаг түсэблэлгын болон бюджетнэ мүнгэн сангай бусад асуудалнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ хабадалсана.

Статья 73. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй социалис хуули ёһо ба ниитын гурим сахиха тухай комисси:

а) городой, районой газар дээрэ социалис хуули ёные, гүрэнэй ба ниитын гуримые хамгаалга хангаха талаар хэмжээ ябуулгануудые зохёон түсэблэлгэ ба бэелүүлгэдэ хабаадана;

б) хуули мэдэдэг байхаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые зохёон түсэблэлгэ ба бэелүүлгэдэ хабаадана;

в) тогтоол шиидхэбэринүүдые хазагайруулһанай түлөө захиргаанай харюусалгада хабаадалгые хараалһан городой Соведэй шиидхэбэринүүдэй проектнүүд тушаа тобшололнуудые хэнэ;

г) Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд болон управленинүүдтэ, предприятинуудта, эмхи зургаан болон организацинуудта социалис хуули сахилгые шалгалгада, эрхэтэдһээ ороһон дурадхал, мэдүүлгэ, гомдолнуудые ямар зэргээр хаража үзэдэгые, эрхэтэдые хүлеэн абадаг эмхидхэлгые шалгалгада хабаадана;

д) ниитын гуримые хамгаалха талаар арадай дружинануудай, нүхэдэй сүүдүүдэй ба һайн дураhай пожарна дружинануудай хүдэлмэридэ туһаламжа үзүүлнэ.

Статья 74. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй залуушуулай хэрэгүүдэй талаар комисси:

а) залуушуулые хүмүүжүүлгын, эрдэм һургуулиин, профессиональна һуралсалай, тэдэнэй ажалай, ажаһуудалай, амаралтын ба элүүрые хамгаалгын, гүрэнэй, ажахын ба социально-соёл культурын байгуулгада хабаадалгын талаар асуудалнуудаар Соведэй ба гүйсэдхэхэ комитедэй тогтоолнуудай проектнүүдые ба бусад һанамжа дурадхалнуудые бэлдэнэ ба Соведэй болон гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табина;

б) комиссиин хэрэг хүтэлэлгын асуудалнуудаар Соведэй ба тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүдэй проектнүүдые даб дээрэ хаража үзэнэ, тэрээн тушаа зохихо тобшололнуудые бэлдэнэ;

в) городой, районой ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтын хүгжэлтын түсэбүүдые, городой, районой бюджедые ба тэрэнэй гүйсэдхэл тухай тоосооое даб дээрэ зүбшэн харалгада комиссида хабаатай асуудалнуудаар хабаадана;

г) залуушуулые хүмүүжүүлгын, эрдэм һургуулиин, профессиональна һуралсалай, ажалай, ажаһуудалай, амаралтын ба элүүрые хамгаалгын асуудалнуудаар городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй ба гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүдые эмхи зургаанууд ба организацинуудай ямараар бэелүүлжэ, залуушуулай эрхэ болон ашаа талануудай хэр зэргээр хангагдажа, гүрэнэй, ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтада залуушуулай ямараар хабаадажа байһаниие хинан шалгана.

Статья 75. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй, ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтын һалбаринуудай талаар байгуулагдаһан саг үргэлжын комиссинууд:

а) Соведэй ба тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табигдаһан ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтын зохихо һалбаринуудай хүгжэлтэтэй холбоотой асуудалнуудые бэлэдхэлдэ хабаадана;

б) городой, городтохи районой ажахын ба социально-соёл культурын байгуулалтын хүгжэлтын түсэбүүдэй, зохихо һалбаринуудые, городой, районой бюджедые ба тэрэнэй гүйсэдхэл тухай тоосоое даб дээрэ хаража үзэнэ, тэрээн тушаа өөһэдынгөө ажаглалта болон дурадхалнуудые оруулна, шухала болболнь, тэдэ ажаглалта дурадхалнуудаа городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй урда табина;

в) нютагай промышленностиие, гэр байрын, коммунальна ажахые ба болбосон байгуулгые хүгжөөхэ нөөсэ ба арга боломжонуудые, хүн зоной социально-соёл культурын ба ажаһуудалай хангалгые һайжаруулха нэмэлтэ арга боломжонуудые ба нөөсэнүүдые бэелүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулна, тус асуудалнуудаар дурадхалнуудые бэлдэжэ, Соведэй ба гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табина;

г) городой, районой газар дээрэ байгаа предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай, Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд болон управленинүүдэй хүдэлмэриие өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгын зэргээр хинан шалгана, шалгалтын дүнгүүдые предприятинуудай, эмхи зургаан ба организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үзэмжэдэ табина, шухала болболнь, Соведэй ба гүйсэдхэхэ комитедэй зүбшэн харалгада дурадхалнуудые оруулна.

Статья 76. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинууд үгтэһэн эрхэ түлөөлэлгынгөө зэргээр Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд болон управленинүүдэй, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэл болон мэдээсэлнүүдые өөһэдынгөө заседанинууд дээрэ шагнаха, тэдэндэ һанамжануудые дурадхаха эрхэтэй.

Комиссиин һанамжанууд городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд болон управленинүүдээр, городой, районой газар дээрэ байгаа предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдээр эрхэ бэшэ харагдаха зэргэтэй. Тэдэниие хаража үзэһэн тухай гү, али абаһан хэмжээнүүд тушаа һарын болзорһоо хожомдонгүй саг үргэлжын комиссинуудта мэдээсэгдэхэ ёһотой.

Городой, районой газар дээрэ байгаа предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай, Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд болон управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдһээ, шухала болболнь, саг үргэлжын комиссинууд хэрэгтэй саарһа документнүүдые, бэшэгдэһэн тобшололнуудые болон бусад материалнуудые эрилтэ хэжэ абаха эрхэтэй.

Статья 77. Городой, городтохи районой Соведэй гү, али гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табиһан асуудалнуудаараа, мүн бэлэдхэлдэнь хабаадалсаһан асуудалнуудаар городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй саг үргэлжын комисси өөһэдынгөө элидхэлшэ гү, али нэмэлтэ элидхэлшые табижа болоно.

Статья 78. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй саг үргэлжын комиссиин заседанинууд түсэбөөр зохилдуулагдан зарлагдана.

Тус комиссиин гэшүүд бэшэ городой, городтохи районой Соведэй депутадууд, мүн городой, городтохи районой гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд болон управленинүүдэй, город, районой газар дээрэ байгаа предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай түлөөлэгшэд саг үргэлжын комиссиин заседанинуудта зүбшэлэлгын эрхэтэйгээр хабаадалсажа болоно.

Статья 79. Саг үргэлжын хэдэн комиссинуудта хабаатай асуудалнууд комиссинуудай үүсхэлээр, мүн городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй даабаряар, комиссинуудаар хамтадхагдан бэлдэгдэжэ ба зүбшэн хэлсэгдэжэ болоно.

Статья 80. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай саг үргэлжын комиссида зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнууд комиссиин бүхы бүридэлэй дилэнхи олоной үндэр дуугаар шиидхэгдэнэ. Комиссиин шиидхэбэринүүд болон тобшололнуудта саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшын гар табигдана.

Саг үргэлжын хэдэн комиссинуудай хамтын заседанинуудые үнгэргэхэ үедэ комисси бүхэнэй дилэнхи олоной дуугаа үгэлгөөр шиидхэбэринүүд абтана. Саг үргэлжын комиссинуудай хамтаараа абаһан тогтоолнуудта зохихо комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй гар табигдана. Саг үргэлжын комиссиин заседанинуудай протоколнуудта түрүүлэгшын ба секретариин гар табигдана.

Статья 81. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй саг зуурын комиссинуудые эмхидхэжэ болоно. Саг зуурын комиссинуудай зорилгонууд городой, городтохи районой Соведээр эмхидхэлгынь үедэ тодорхойлогдоно.

4. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат

Статья 82. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэ һунгагдаһан үдэрһөө эхилээд, городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай шэнэ зарлалай Соведые һунгаһан үдэр түгэсэн

Статья 83. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат болбол Соведэй хүдэлмэридэ хабаадаха, тэрэнэй даабаринуудые дүүргэхэ, һунгагшадтай саг үргэлжын барисаа байгуулха, тэдэнэртэ Соведэй болон гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэринүүд тухай мэдээсэхэ, һунгагшадай захяа болон дурадхалнуудые бодото байдалда бэелүүлгые түйлаха, тэрээндэ ороһон эрхэтэдые хүлеэн абаха, тэдэнэрэй дурадхал, һанамжа, гомдолнуудаар хэмжээ абаха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Бэе бэедээ дүтэ, дабхар һунгуулиин округуудта һунгагдаһан городой, городтохи районой Соведэй депутадууд һунгагшадай дунда хүдэлмэри хамтаараа ябуулхын зорилгоор депутадуудай бүлэгүүд болон нэгэдэжэ болоно. Депутадуудай бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэд городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведээр баталагдана.

Статья 84. Городой, городтохи районой Соведэй депутат депутадай ажал ябуулгаһаа дулдыдаһан асуудалнуудые Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй болон саг үргэлжын комиссинуудай үзэмжэдэ, зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха эрхэтэй.

Статья 85. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй болон саг үргэлжын комиссинуудай даабаряар городой, районой газар дээрэхи предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүдэлмэриие шалгалгада хабаадана, шалгалтын дүнгөөр өөрынгөө дурадхалнуудые оруулна.

Статья 86. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат гү, али бүлэг депутадууд городой, городтохи районой Соведэй эрхэ түлөөлэлгөөр хабаатай ямаршье асуудалаар, гүйсэдхэхэ комитедтэ, тэрэнэй таһагууд болон управленинүүдэй, городой, районой газар дээрэхи предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ сесси дээрэ эрилтэ табиха эрхэтэй.

Депутадһаа эрилтэ абаһан городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, тэрэнэй таһагууд болон управленинүүдэй, предприятинуудай, эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд Соведэй сесси дээрэ эрилтэдэ харюу үгэхэ, харюу бэлдэхын тулада сагай хэрэгтэй байбал, Соведээр тогтоогдоһон саг болзор соо харюусаха, сесси дээрэ тэрээн тушаагаа эрхэ бэшэ мэдээсэхэ уялгатай. Депутадай эрилтэдэ үгтэһэн харюу тушаа городой, городтохи районой Совет шиидхэбэри абана.

Статья 87. Городой, районой газар дээрэхи предприятинуудай эмхи зургаан болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ депутадуудай ажал ябуулгатай холбоотой асуудалнуудаар городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат хандажа болоно, тэдэндэнь харюу арбан хоногой болзор соо үгтэхэ зэргэтэй.

Статья 88. Буряадай АССР-эй Конституцитай зохилдуулан, городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат өөрынгөө хүдэлмэри ба Соведэй хүдэлмэри тушаа һунгагшадай урда тоосохо уялгатай.

Городой, городтохи районой Соведэй депутадуудай тоосоон жэл соо хоёр дахинһаа үсөөн бэшээр үнгэргэгдэнэ. Хэдынэйшье сагта һунгагшадай эрилтээр депутадуудай тоосоон үнгэргэгдэжэ болохо.

Статья 89. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг газарһаа дунда зэргынгээ салин абалгатайгаар үйлэдбэриин гү, али албанайнгаа уялгануудһаа сессиин ба бүридэлдэнь һунгагдаһан гүйсэдхэхэ комитедэй заседаниин үедэ сүлөөлэгдэнэ.

Статья 90. Депутадайнгаа уялгануудые дүүргэжэ ябахад…
родой, городтохи районой С…
депутат городой трансп…
(автобус, трамвайгаар) ту…
гүйгөөр ябаха эрхэтэй.

Статья 91. Городой, горо…
районой Соведэй сессинүүдэ…
рондохи үедэ—Соведэй гүй…
хэ комитедэй зүбшөөлгүйгөө…
дай депутадуудай Соведэй …
тат предприятидахи, эмхи з…
болон организацинуудтахи …
мэриһөө, колхозһоо тэндэхи …
гаанай үүсхэлээр сүлөөл…
гаргагдажа болохогүй, мүн …
дэй газар дээрэ хуулиин х…
салгада, гү, али арестдэ …
дуулагдажа болохогүй.

Статья 92. Городой, горо…
районой ажалдай депута…
Соведэй депутат, өөртэнь …
этигэл найдабарида харюу…
һаа, һунгагшадай дилэнхи с…
шиидхэбэреэр хэдын…
сагта тогтоогдомол гуримай …
депутадһаа болюулагдан ду…
дажа болоно.

Статья 93. Городой, горо…
районой ажалшадай депута…
Соведэй депутадай городһоо…
ёжа ошоһонтой дашарамдан г…
ондоо хүндэтэ шалтагаанаар…
гуулиингаа округто деп…
уялгануудые бэелүүлхэ а…
болоһон дээрэһээ депута…
эрхэ түлөөлэлгые буулгаһан…
хайгаа городой, городтохи …
ной Соведтэ мэдүүлгэ барин…
родой, городтохи районой …
ээлжээтэ сесси дээрээ деп…
мэдүүлгэ хаража үзэнэ, ш…
бэри абана, тэрээн тухай …
ругой һунгагшадта мэдээсэ…

Статья 94. Һунгагшадаар …
тадай дуудагдажа болюула…
байбал, мүн депутадай …
лөөлгые буулгаһан тухай С…
шиидхэбэриин ёһоор городо…
родтохи районой ажалшадай…
тадуудай Соведэй депутадай…
түлөөлэлгэнүүд болзорһоо …
болюулагдана.

Статья 95. Городой, горо…
районой ажалшадай депута…
Соведһээ депутадай гаража…
бол, тиимһэнһээнь хойшонхо…
һарын туршада Соведэй г…
хэхэ комитет зохихо һунг…
округто шэнэ депутадай һ…
тые зарлана.

5. Городой, городтохи районой ажалша… депутадуудай Соведэй хүдэлмэридэ ар… зониие хабаадуулга

Статья 96. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет нютагай ба гүрэнэй удха шанартай асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ үргэн арад зониие эмхидхэн хабаадуулна.

Статья 97. Городой, городтохи районой ажалшадай депутадуудай Совет өөрынгөө ажал ябуулга тухай, саг үргэлжын комиссинуудай, гүйсэдхэхэ комитедэй, тэрэнэй таһагууд болон управленинүүдэй хүдэлмэри тухай арад зондо мэдээсэлые Соведэйнгээ депутадуудаар, гүйсэдхэхэ комитедэй, тэрэнэй таһагууд болон управленинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдөөр ажалшадай урда саг саг соо үгэ хэлүүлжэ, мүн хэблэл, радио болон телевиденеэр дамжуулжа хангана.

Городой, городтохи р…
ажалшадай депутадуудай …
городтохи, райондохи гү…
ажахын ба социально-соёл …
турын байгуулалтын шухала…
далнуудые предприятину…
эмхи зургаан болон орган…
нуудаар, эрхэтэдэй ажаһуу…
зар нютагуудаар ажалшадай с…
нууд дээрэ зүбшэн хэлсэлг…
бина.

Статья 98. Городой ажал…
депутадуудай Совет городой …
дуранай бүлгэмүүдэй хүдэл…
шэглүүлэн ябуулна.

Городой, городтохи р…
ажалшадай депутадуудай …
хүн зоной ниитын самодеяте…
стиин зургаануудые хүтэлбэр…

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу…
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНО…

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу…
Секретарь К. МАСЛ…

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной декабриин 24.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ПАРТИЗАНУУДАЙ АМЖАЛТА

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай хүн зониие «номгоодхохо» гэһэн американ түримхэйшүүлэй, сайгон засагаархидай программада харюу болгон, 1971 ондо Урда Вьетнамай нютагуудаар партизан хүдэлөөн эдэбхитэйгээр дэлгэрһэн байна. Урда Вьетнамай партизанууд Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнуудтай хамта түримхэйшүүлэй хорото түсэбүүдые таһалд уулан, тэдэндэ шанга харюу үгөө.

Чавинь провинцида (Меконг мүрэнэй адагта) дайлалдажа байгаа Урда Вьетнамай патриодууд үнгэрэгшэ жэлдэ мүрдэгшэ дээрмэдэгшэдтэй 3500 гара дахин тулалдан, дайсанай 9 мянган шахуу солдадые үгы хээ.

Урда Вьетнамай партизан отрядууд Сайгон, Хюэ, Дананг, Куинен гэхэ мэтэ томо городуудай районуудта амжалтатайгаар дайлалдаһан байха. Жэшээлбэл, эндэхи партизанууд нёдондо жэл Данангда полициинхидэй, дахуул армиин частьнуудтай 650 дахин байлдаанда ороо. Дайсанай 4 мянга шахуу солдадуудые алаһан, шархатуулһан, сэрэгэй 345 машина, 2 ехэ буу һамна сохиһон, 110 самолет ба вертолёдуудые буудажа унагааһан гү, али газар дээрэ һандааһан байна.

Урда Вьетнамай патриодууд нютагай хүн зоной туһаламжаар «стратегическэ һууринуудые», концлагерьнуудые зада сохиһон.

ДРВ-гэй МИД-эй буруушаалга

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ буруушаалай мэдүүлгэ тунхаглаба. Хойто Вьетнамай Нгеан провинцида загаһа агнажа байһан судпануудые американ сэрэгэй корабльнуудай буудаһыснь тэрэ буруушаана.

1972 оной январиин 16-да США-гай сэрэгэй корабльнууд загаһа агнажа ябаһан хоёр судные буудажа, уһа руу шэнгээһэн байна. Тэрээнһээ уламжалан, 9 загаһашад үхөө, долоон хүн шархатаа.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

БАИР. (ТАСС). Хүдөө ажахын кооперативуудай федерациин эмхидхэлэй конференци эндэ зарлагдаһан байна. Тэрэнэй хүдэлмэридэ Египедэй, Ирагай, Иорданиин, Ливиин, Суданай, Сириин, Тунисай делегацинууд хабаадаа. Федерациин захиргаанай түбые Каирта байлгаха гэһэн шиидхэбэри гаргаа.

Конференцидэ хабаадагшад энэ эмхиин дүрим тухай Египедэй делегациин дурадхалые һайшааба.

ХАНОЙ. (ТАСС). Лаостохи американ эзэрхэг түримхэй ябуулгада хабаадалсажа байһанайнь түлөө Таиландын засагаархидые буруушааһан мэдүүлгэ Лаосой патриотическа фронтын ЦК тунхаглаба.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна секретариин даалгабаряар Дүтын Зүүн зүгтэ ябуулгахэхэ тусхай түлөөлэгшэ Гуннар Ярринг ООН-ой дэргэдэ байдаг Египедэй түлөөлэгшэ Эз-Зайядтай уулзаба. Энэнь Дүтын Зүүн зүг тушаа Генеральна Ассамблейн шиидхэбэритэй зохилдуулан үнгэргэгдөө. Яррингын ябуулгые һэргээхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха гэжэ тэрэ шиидхэбэри доро дурадхагдаһан байна.

ЛОНДОН. (ТАСС). Родезидэхи хэмжээнэйнгээ талаар гурбадахи — Гвело хотодо африканецуудай ехэ буһалгаанууд дахинаа болобо. Тэдэниие дарахын тула эльгээгдэһэн полициинхид африканецуудта эсэргүү шэглүүлэн хорото газ хэрэглээ.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Сенатор-демократ Эдвард Кеннеди Холбоото Штадуудай мүнөөнэй правительствын гадаадын ба дотоодын политикые эрид шангаар шүүмжэлбэ. Энэ политикань американ арадые «өөрынгөө правительствэдэ этигэхэгүй» ябададда хүргөө, тэрэшэлэн «правительство мүн лэ арад зондоо этигэхээ болиһониинь элитэ» гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

СИДНЕЙ. (ТАСС). Австралидахи ажалгүй хүнүүдэй тоо үнгэрэгшэ жэлэй декабрь соо һүүлэй найман жэлэй эгээн дээдэ хэмжээндэ хүрэжэ, 120 мянган хүн болоо.

КИМ ИР СЕНЭЙ ИНТЕРВЬЮ

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). «Иомиури» гэжэ Японой газетын корреспондентнүүдтэ КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ Ким Ир Сенэй үгэһэн интервьюе «Нодон синмун» газетэ тунхаглаба.

Корейе нэгэдхэхэ тухай хэлэхэ зуураа, Ким Ир Сен иигэжэ онсолон тэмдэглээ: гадаадаһаа хабаадалгагүйгөөр, корейцүүд өөһэдөө Корейгээ нэгэдхэхэ, энэ асуудал сэрэгэй бэшэ, харин амгалан аргаар шиидхэгдэхэ ёһотой гэбэ.

Бүхы корей арадай халуун анхарал татан үнгэржэ байгаа Урда, Хойто Корейн Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмүүдэй хоорондын хэлсээнүүд ороноо амгалан аргаар нэгэдхэхэ оршон байдал хангаха зэргэтэй.

«Корейдэхи шахардуу байдал усадхан зайсуулхын тула саг зуурын эблэрэлгэ тухай хэлсээе эб найрамдал тухай договороор һэлгэхэ шухала. Ороной урда ба хойто хубинуудай хоорондын эблэрэлгэ тухай договор баталхые, удаа тээнь американ эзэрхэг түримхэй сэрэгүүдэй Урда Корейһээ гаргагдаад байхадань, Хойто ба Урда Корейн зэбсэгтэ хүсэнүүдые нилээд хороохо эрилтэ табинабди» гэжэ КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ мэдүүлбэ.

Корейе нэгэдхэлгын замда олон асуудал гараха, тэдэниие шиидхэхын тула урда ба хойто хубинуудай хоорондо политическэ хэлсээнүүд хэгдэхэ ёһотой гэжэ интервьюдоторнь хэлэгдэнэ.

ТҮРҮҮШЫН ТУСХАЙ ХЭЛСЭЭН

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин ба Бангладешэй Арадай Республикын правительствануудай хоорондо түрүүшын тусхай хэлсээн баталагдаа. Энээнэй үндэһөөр, Инди 250 миллион рупиин сэнтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые, тэрэшэлэн нефтехимическэ продуктнууд, үтэгжүүлгэ, цемент, булад, буладаар бүтээһэн зүйлнүүдые Бангладештэ бусаалтагүйгөөр үгэхэ болоо.

Тэрээнһээ гадна Бангладешэй түрүүшын ээлжээнэй хэрэглэмжэ хангахын тула гадаадын валютаар 5 миллион фунт стерлингын хэмжээтэй урьһаламжа үгэхэ гэбэ.

ПЕКИНЭЙХИДЭЙ БЭЛЭДХЭЛ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай президентын аяншалгада бэлдэхын тула Пекин ошоһон Сагаан байшангай тусхай бүлэг тэндэһээ шэнэ найдуулгануудые абаад бусаба. Никсон халуунаар угтагдаха байха, Америкэдэ харша уряанууд Хитадтахи гэрнүүдэй ханануудһаа үгы болгогдожо байна гэһэн найдуулганууд хэгдээ.

Сагаан байшангай бүлэг түлөөлэгшэдые Пекиндэ халуунаар угтаһан ябадалһаа уламжалан, президент Никсониие Пекиндэ угтахые хитадууд айхабтар ехээр хүсэнэ гэһэн Вашингтоной һанамжые батадхаба» гэжэ «Чикаго дейли ньюс» бэшэнэ.

«Тайваньда американ сэрэгүүдэй, Япондо ба Номгон далай дээрэ американ баазануудай байлгые» Пекин буруушаахагүй ха гэһэн ойлгомжо Вашингтоной тушаалтадай дунда бэхижээ гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

ӨӨДЭГҮЙ АХИР ҺАНААШАЛГАНУУД

ЛУСАКА. (ТАСС). Анголо ба Мозамбигтахи национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй түйлаһан амжалтанууд, Африкада Португалиин үүдхэһэн колониальна дайнуудые бүгэдэ ниитээрээ буруушаалга баша мэхэ гаргахыень, «конституционно шэнжэтэй» элдэб эсын хуурмаг ябуулгахэхыень Португалиин колонизаторнуудые баадхана. Энэнь колониальна эзэмдэлгэнүүдээ үлөөхэ гэһэн нэгэл зорилготой. Анголо ба Мозамбигай «далайн саанахи газар дайдые» Протугалиин үргэн автономитой штадууд болгохо тухай Лиссабондо тунхаглагдаһан дурадхалнууд тэдэ ябуулгануудайнь нэгэн болоно.

Эндэхи колонизаторнууд, үнгэрхэдөө, «хуули гаргаха ассамблейнүүдые» колонинуудтаа «бэлэглэхэ», тэндэхи генерал-губернаторнуудые гүрэнэй министрнүүдэй тушаал зэргэнүүдтэй болгохо юм ха.

Гэхэ зуура колонизаторнуудай үүдхэжэ байгаа энэ энеэдэтэй хуурмаг ябуулгань хэниишье мэхэлжэ шадахагүй. Колониальна «хуули гаргаха ассамблейнүүд», генерал-губернаторнууд тэдэгүүдынь ямар удха шэнжэтэйб гэжэ дэлхэйн олониитэ һайн мэдэнэ. Тэдэ генерал-губернаторнуудай һабарнууд олон мянган тэмсэлшэ патриодуудай шуһаар будагдаһхай.

ПРАВДА БУРЯТИ…

Нэгэдхи хуудаһанда: «…гай Соведүүдэй саг үргэлж… миссинууд» түрүү бэшэг. А… нуудһаа мэдээсэлнүүд. ТА… шэнэ һонинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: ВЛ… эй обкомой Пленумһээ. «Бэд… гэ үргэлжэлһөөр» — фото… таж. Газетэдэ толилогдоһоной… лээр.

Гурбадахи хуудаһанда: М… соёл культурын түүхэ тухай… Н. Егунов, Ш. Чимитдор… гэгшэдэй рецензи. «Һүн г… хайшаа урдааб» — Г. Суббо… корреспонденци. Түрэл орон… торнай.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: … нютагай һонин. АПН-эй мат… нууд. Хилын саанаһаа.

Сэнхир экран

МОСКВА. 14.00 — мате… каар научна олимпиадые угт… һурагшадта зорюулагдаһан … жуулга. 14.35 — һүүлэй … нууд. 14.45 — олон түмэнэй… пинскэ университет. «Парти… хай хөөрэлдөөнүүд». 15.10 — … вет поэдүүдэй инаг дуран … шүлэгүүд. 15.35 — «Круше… империи» уран һайханай фи… 17.10 — «Поезд» телеальм… 17.55 — «Русская зима» … һайханай фестиваль. Түгэс… концерт. 19.10 — һүүлэй … нууд. 19.25 — «Варька» … һайханай телевизионно филь…

УЛААН-ҮДЭ. 20.00 — те… норама. 20.20—«Хүдөөгэй а… шад». 20.50 — «И вечный бо… — молдавска телевиде… фильм. 21.20 — «Жизнь, ста… легендой» телевизионно уран … ханай фильм (1, 2 серн). 23.30 концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-03343. Заказ № 1…